

Pengevirke 2

TIDSSKRIFT FOR NY BANKKULTUR

2004

JULI

UNGE
UNGDOM

Pengevirke 2-2004

udgives af
Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge

E-mail
merkurbank@merkurbank.dk
cultura@cultura.no

Hjemmesider
www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Udkommer
4 gange om året
Næste gang 29. september 2004
Oplag: 8.500

Frist
for bidrag til næste nummer er
30. august 2004

Danske indlæg
sendes til Merkur
Vejgaard Møllevej 3, Boks 2039
DK-9100 Aalborg
0045 9810 1835

Norske indlæg
sendes til Cultura Sparebank
P.b. 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo
0047 2299 5199

Redaktionsgruppen består af
Ole Uggerby (ansv. i Danmark)
uggerby@mail.dk
Arne Øgaard (ansv. i Norge)
arne.oegaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Tryk
Bræmer Tryk A/S
FSC co-certificeret
Miljøcertificeret ISO 14001
Trykt på: RePrint FSC

Forsidebillede
Unge fra den Økologiske Efterskole

Tema denne gang
Unge

Kommende arbejdstemaer
3/2004 - mellem menneskelige relationer
4/2004 -

Pris for 2004: Kr. 150,- Benyt konto:
Cultura: 1254.96.00555
Merkur: 8401-9180227

De holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i
bladet i de enkelte artikler og indlæg er de pågældende for-
fattere selv ansvarlige for.
De er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens
synspunkter.

Mindst 17,5 %

af fibrene benyttet under fremstillingen af
dette papir stammer fra velforvaltede skove,
der individuelt er certificeret ifølge reglerne
fra Forest Stewardship Council. 50 % af
papiret stammer fra genbrug af papir.

CERTIFIED BY SMARTWOOD · SW-COC-717
FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C.

I n d h o l d

3	Dagens Ungdom	Av Arne Øgaard
4	Dit syn på fremtiden	Av Christina Andersson
5	Har han funnet ungdomskilden?	Av Jannike Østervold
6	Generation Fucked-Up	Af Morten Albæk
7	Filmkunst i 10.klasse	Af Ulla Munksgaard
8	LYNfabrikken	
8	Prioritering af fremtiden	Af Niels Johan Juhl-Nielsen
8	Klods Hans Karavanen	
9	KonTiki - en skole i Thor Heyerdahls ånd	Af Henriette Fosselius
10	Fyresdal videregående steinerskole	Av Jannike Østervold
12	På seilur i Hellas	Av Hulda Westberg Sparbo
14	Earth Education Academy (Båring Højskole)	Af Jesper Saxgren
15	Naturbisserne (Båring Højskole)	Af Mads Brodersen
16	Ungdommens Røde Kors	Af Signe Poppenbøll Hansen
17	Wow-day	Av Astrid Bjønness
18	Skolerne på Kalø: Sprogskolen og Den økol. Landbrugsskole	
19	Den økologiske Efterskole	Af Kurt Nielsen
20	Pigerne i front, Friskolen Østersøen	Af Bjarne Piile Steen
21	Rudolf Steinerskolen i Vendsyssel	Af Niels Rudolf Stehr
22	MimersBrønd / Under Kastanjen	
23	Kammergave / Grønhøjskolen / Højskolen Elverhøj / Depotet	
24	Individualiseringsprocessen og de unge i moderne tid ...	Af Arne Hauge
28	Om forbrug og samfundsøkonomi	Af Lars Pehrson
29	SmåNytt	
30	Aktuelle Bøger	
34	Nyt fra Merkur	
35	Nyt fra Cultura	

"De unge"

Hvordan oplever nutidens unge den verden de er vokset ind i?

Hvilke holdninger og værdier er under udvikling hos den generation, der skal have opgaverne overdraget efter "de gamle"?

Det går an at leve med sådanne spørgsmål i en periode. Men det er ikke sikkert at svarene kommer straks. Svarene findes heller ikke i dette nummer af Pengevirke. Men spørgsmålene har været med os i redaktionen og hvis det er muligt vil vi lade spørgsmålene leve videre blandt vore læsere.

Det vi har kunnet gøre er at samle og præsentere nogle af de "unge"-projekter de to bankinitiativer er involveret i.

Herigennem håber vi, at også flere unge får lyst til at læse bladet og blive bekendte med de udviklingsmuligheder og den inspiration, der måske kan hentes i det netværk, der eksisterer omkring Merkur og Cultura.

Hvordan er dagens ungdom?

Av Arne Øgaard

Mange har meninger, men hvem vet svaret? Det finnes kanskje ikke noe enkelt svar. Nå som tidligere er det mange ulike ungdomsgrupperinger. Et visst inntrykk av mangfoldet får vi av å følge med i mediene. I Aftenposten kunne vi den 3. mai lese at dagens ungdom kan være rollemodeller for de voksne. De er anti-rus, moralske og nærmest prektige i følge forsker Melina Røe. De unge er mer opptatt av å ha egen smak enn av å være som alle andre, og de hevder at merkeklær er for de usikre. De fleste har penger nok, men ikke alle. Det er noen som er så fattige at de ikke kan delta på de samme aktivitetene som de andre. Siden det er svært få i denne gruppen, vil disse ungdommene ofte bli ensomme. De øvrige engster seg derfor for å ha fattige foreldre på samme måte som de engster seg for konflikter i hjemmet, for foreldre som har problemer med alkohol eller narkotika og som utøver vold.

At de rike skulle støtte opp om de fattige ser ikke ut til å være en del av deres prektighet. Mye av prektigheten forsvinner i 15-16 års alderen. Mens de yngre er sterkt i mot bruk av alkohol på fester, blir de fleste nå svært positive.

I Aftenpostens debattsider er det mange innlegg om disse eldre ungdommene. Mange av lærerne i den offentlige videregående skolen fortviler. En av dem

skrev: "De unge gjør nesten ikke lekser. De bruker halvparten av fritiden på å tjene penger og i den andre halvparten bruker de opp disse pengene på å ødelegge seg selv". Ikke alle innleggene er like pessimistiske, men det er gjort undersøkelser som har avslørt mangel på læringskultur i store deler av den videregående skolen.

Faglig innsikt og kunnskap er ikke så viktig for de unge, og mange gir opp dersom de ikke oppnår resultater med en gang.

Et annet påfallende trekk ved dagens ungdom er den store interessen for "Ringens Herre" og Harry Potter. Felles for disse bøkene er kampen mot det onde i en sammenheng hvor også det magiske har stor plass.

Dagens ungdom trekkes åpenbart i to ulike retninger. Dels virker det en impuls til å kjempe mot det onde og bidra til en bedre verden. Mange lengter etter en utvidet virkelighetsforståelse. Flere gjør en stor innsats i ideelle organisasjoner.

Men det virker også en sterk impuls til å skaffe seg mye penger og til å bruke opp disse på de mest mangfoldige måter. Impulsen til å skaffe seg kunnskap og til å øve skoleferdigheter er ikke alltid like påfallende. For alle som daglig omgås ungdom er det en stor utfordring å finne frem til hvordan vi kan hjelpe dem til å ta vare på de beste impulsene i seg selv.

Mennesket

Hvad er du menneske
er du erindring, erfaring, erkendelse
er du drøm, følelse, intuition
er du fantasi, tanke, ord
eller er du vilje og handling

Ja, hvad er du menneske
er du skaberens drøm?

Hvor er du menneske
ja, hvor er du, du hele menneske
endnu i skaberens tanke
og i din egen drøm

Hvad bli'r du menneske
en kostelig perle
engang

Mads Erik Larsen

Arne Øgaard. Født 1952. Cand. mag. i realfag og ernæringsfysiolog. Leder av Forstanderskapet i Cultura Sparebank. Arbeider på Steinerskolens videregående trinn i Moss.

Mads Erik Larsen. Født 1930. Ophold på ungdomsskole, høyskole og landbrugsskole. Pensioneret landmand. Har haft flere tillidsposter bl.a. i Merkurs representantskab og i Den økologiske Landbrugsskoles bestyrelse.

Stefan Eklund er født 1980 på Åland. Artium fra Steinerskolen i Moss år 2000, der han skrev årsoppgave om Global økonomi. Studerer samfunnsøkonomi ved Universitetet i Oslo. Pengevirke-redaksjonen har spurt om hans syn på fremtiden.

Dit syn på fremtiden

Intervju av Christina Andersson

Hvordan ser du på dagens samfunn?

Menneskene er blitt litt for materialistiske, det er en selvforsterkende ubalanse i dagens samfunn. Maksimerende rasjonelle aktører fører ikke alltid til det beste for alle. Vi lever i dag i mange deler av verden i et rettferdig samfunn, i den forstand at vi har regler og rettigheter, men hvis man ser på like muligheter for individer, så har vi et dypt urettferdig og ekskluderende samfunn.

Har du en drøm om et fremtidssamfunn som er annerledes enn i dag?

Jeg tror at et inkluderende samfunn også vil lønne seg, fordi de som i dag ikke er med i spillet er en stor ubenyttet resurs, akkurat som kvinnene i vesten før annen verdenskrig. En jevnere fordeling på verdensbasis skaper større stabilitet, det er også i de rikes egeninteresse. Internasjonal handel kan forsterke ulikhetene, og pengestrømmen går i dag fra sør til nord. Den utviklingen må snus, handelsavtalene kan kombineres med mer frihet og bedre rettigheter for arbeiderne i de fattige landene, slik at ikke manglende rettigheter brukes som konkurransefortrinn. Det trengs internasjonal organisering for å bevege utviklingsøkonomiene i riktig retning. Det er ikke noe som vil skje av seg selv i et helt uregulert internasjonalt marked. Nye løsninger må utarbeides for å få til en langsiktig og bærekraftig utvikling.

Hva kan du selv bidra med for å få en bedre verden?

En kan arbeide vitenskapelig med teorier og systemer for å forbedre disse, eller også fra bunnen, gjennom å arbeide med konkrete prosjekter for å gjøre ting bedre og bane vei for forsøk i større måle-

stokk. Som individ kan en også påvirke etterspørselen etter produkter som tilfredsstiller de verdier og kvalitetskriterier en selv har. Et eksempel er økologiske matvarer, der etterspørselen opprinnelig ble skapt av miljøbevisste entusiaster, og nå dukker øko-maten opp i vanlige dagligvarebutikker.

Hvis vi vil redusere klimagasser, holder det ikke at jeg som individ kjører mindre bil, i tillegg trengs felles samarbeid gjennom for eksempel internasjonale klimaavtaler.

Den beste pengeplasseringen?

Kjøp grunnfondsbevis i Cultura Sparebank! Bankens utlånsevne øker med 10 ganger økningen i egenkapital.

Av fonds synes jeg Banco Humanfond er best. De har negative kriterier for sine investeringer, det vil si de utelukker visse bransjer – men det er også en måte å oppnå forbedring på. Cultura på den annen side har positive kriterier for utvalg av prosjekter og velger ut de beste.

Har han funnet ungdomskilden?

Lucas Fredrik Lütken ser mye yngre ut enn fødselsdatoen skulle tilsi. Han er 88 år og har 60 Birkebeinerrenn bak seg. Mennesket kan bli 100 – 125 år, sier han, og ser selv ut som et levende bevis på påstanden. Hemmeligheten bak denne vitaliteten er et sunt kosthold, allsidig idrett og friluftsliv og et brennende engasjement for helse og sunnhet.

Lucas Fredrik Lütken (87) i sitt sekstiende Birkebeinerrenn i april 2004, under mottoet "På plantekost for norsk økolandbruk".

Av Jannike Østervold

Siden 20-årsalderen har han vært opptatt av ernæring, og i 1950 var han med på å starte helsekosthandelen i Norge gjennom A/S Bios, der han var daglig leder og styremedlem inntil han som pensjonist i 1986 etablerte Bios stiftelse

for fremme av folkehelsen, der han nå etter 18 år fremdeles er daglig leder på hobbybasis. I 1986 var han også med på å etablere Fellesrådet for Helse, Helhet og Miljø. Hans hjertesak er forebyggen- de helse- og miljøpolitikk.

"Mennesket er det pattedyret som lever kortest i forhold til sitt potensiale", sier han. "Dette har mye med kosthold og livsstil å gjøre, vi spiser oss mest ihjel."

Selv er han talsmann for å spise mest mulig økologisk produsert mat, unngå kjøtt, fint mel og hvitt sukker, te, kaffe, alkohol og røyk. Litt tran, E-vitamin og en multivitamintablett hører også med. Det er ikke noe problem for vegetarianere å få nok protein – spiser du korn + bønner, frø eller nøtter + grønnsaker og frukt i løpet av en dag, får du høyverdig protein.

I forbindelse med årets jordbruksoppgjør engasjerte han seg gjennom brev til aviser og politikere for å øke støtten til økologisk land-

bruk: "Bare 3,7% av jordbruksarealet i Norge dyrkes idag økologisk. Ifølge Stortingsvedtak i 1999 skal vi nå 10% i år 2010. Norge har påtatt seg leder- og pådriverrollen (etter Johannesburg 2002) for å få FN's over 180 medlemsland med på å halvere sult og fattigdom innen 2015 gjennom bærekraftig matproduksjon, og da ligger det i dagen at vi må prioritere støtten til øko-landbruket så det monner. Pengene må brukes til folkeopplysning om øko-matens helse- og miljømessige betydning og til å redusere dagens høye øko-matpriser, slik at øko-maten ikke lenger bare blir ansett som kostbare nisjeprodukter."

Han er en levende illustrasjon av det gamle ordet om en sunn sjel i et sunt legeme. Kostholdet er en viktig faktor for helsen, men det er også viktig å holde seg i fysisk form – helst ved å komme seg ut i naturen. "I Norge har vi verdens beste muligheter til å ha et aktivt friluftsliv", sier Lütken, "men jeg er skeptisk til mye av toppidretten, som presser deltakerne utilbørlig hardt med pengepremier og dopingskandaler. Det har lite med "sunn sjel i sunt legeme" å gjøre."

Selv har han vært med på 60 Birkebeinerrenn (et renn som går over 5,4 mil) siden starten i 1937, siste gang nå i 2004, og han går under mottoet "På plantekost for norsk økolandbruk". Han har også vært meget aktiv i rosporten og har vært norgesmester i roing i alle klasser. Sammen med sin kone Dagmar har han deltatt i dansekonsurranser fra 18 års alder opp til begge var over 70 år, og han har vært pådriver for å få dansen godkjent som idrett. Dagmar har støttet opp i alt hans arbeid, blant annet som sekretær.

Forfatteren til artiklen (29 år) er selv en del af generationen som her beskrives. Hans fokus og interesse ligger i den mangel på engagement i fællesskabet, som han mener at kunne konstatere – derfor kalder han sit indlæg i den offentlige debat for et demokratiprojekt. Artiklen er et sammen-
drag af et foredrag holdt for medarbejderne i Ringkjøbing Bank.

Generation Fucked-up

Af Morten Albæk

Generationen der er sin egen lykkes smed

Generation Fucked-up refererer til de 16 til 30-årige, der ifølge en undersøgelse fra Magtudredningen mener, at de udviser mere demokratisk ansvar ved f.eks. at handle politisk korrekt ind i supermarkedet frem for at indløse medlemskab af et politisk parti, involvere sig i fagforeningsarbejde eller deltage i borger-, vælger- og foreningsmøder. Det er en generation, der finder det tilstrækkeligt som borger at sikre selvrealisering og egen lykke. Generationen føler sig afklaret og meningsstærk, men uden ambition om at involvere sig i den pulserende eller måske snare pulveriserende samfundsdebat. Endelig er Generation Fucked-up vokset op i et videnssamfund og et dertil hørende arbejdsmarked, der skriger på professionelle kompetencer. Det dominerende kompetenceunivers har faglighed som centrum og socialansvarsfuldhed og empati som en perifert svævende stjerne. Konsekvensen er den ulykkelige, at Generation Fucked-up kun går ind i fællesskaber ud fra betragtninger om egennytte: Hvad får jeg ud af det – og ikke hvad får vi ud af det? Konsekvensen for såvel den offentlige som private arbejdsplads ligger lige for: Manglende engagement i andet end sin egen faglige og sociale trivsel kan være undergravende for det professionelle fællesskab, der er afgørende for kulturen, værdierne og identiteten på en fagligt og socialt velfungerende arbejdsplads.

Et demokratiprojekt

Projektet og begrebet Generation Fucked-up handler i bund og grund om demokrati. Man kan undre sig over, at hovedparten af nutidens unge ikke finder demokratiet værd at engagere sig i. Generationen af 16 til 30-årige viser sig næsten udelukkende at være forbrugere af (demokratiske) værdier, hvorimod de ikke producerer sådanne værdier. Det er en central erkendelse for den moderne organisation, de politiske partier, fagbevægelsen, forenings-Danmark, m.fl.. Det stiller nemlig hele det etablerede system for demokratisk, faglig og social sameksistens over for en hidtil uset udfordring. Denne udfordring består for den moderne leder i på den ene side at reproducere det professionelle fællesskab som den eneste og ubrydelige ramme for en individuel faglig udvikling og på den anden side give plads til og stille krav om, at de ansatte fortsat stiller spørgsmålstejn ved fællesskabets funktion og formål for derigennem at skabe en organisk og progressiv udvikling af organisations professionelle identitet.

Faglig viden kontra socialt engagement

Når det kommer til viden, er der ingen tvivl om at Generation Fucked-up har kompetencer ud over det sædvanlige. Generationen har som den første været børn, unge og er nu blevet voksne i et videnssamfund. Det har naturligt skabt et isoleret fokus på viden som den væsentligste kompetence, man skal bestride for at kunne agere og fungere med succes på arbejdsmarkedet. Denne fokusering på viden er imidlertid ikke uden konsekvenser. Problemet er, at de sociale kompetencer bliver sekundære i forhold til rigid faglig viden. Resultatet er, at der produceres medarbejdere, der opfatter arbejdspladsen som et redskab for tilvejebringelse af personlige goder som f.eks. forfremmelse, en ny titel, lønstigning, bonus m.m. Medarbejderne opfatter derimod ikke arbejdspladsen som et fællesskab, man også skal tage ansvar for. Centralt for udviklingen af enhver organisation og arbejdsplads er jo netop medarbejdernes involvering og engagement, og hvis de ikke udviser noget sådant, kan man stille spørgsmålstejn ved det professionelle fællesskabs velbefindende?

Kan en organisation udvikle sig progressivt hvis det sociale engagement lider skibbrud på vidensalteret?

Svaret er entydigt nej.

Derfor stiller Generation Fucked-up's indmarch på arbejdsmarkedet krav om at virksomheders, forvaltningers og institutioners ledere bl.a. anerkender, at en væsentlig funktion består i at "danne" deres nye unge medarbejdere til at tænke sig selv som andet og mere end medarbejder og i højere grad som kolleger. En god kollega har – foruden at have ansvar for sine egne projekter og opgaver – en forpligtigelse til at være involveret og engageret i den overordnede trivsel og udvikling på arbejdspladsen. Denne funktion kan kun udfyldes af ledere, der har modet og viljen til at tage de uundgåelige konfrontationer og konflikter, der kommer i kølvandet på et opgør med en generation af medarbejdere, som har nok i sig selv og forventer uendeligt meget mere af fællesskabet, end fællesskabet kan forvente af dem.

Morten Albæk chefkonsulent i Danske Bank, København.

"Opfinder" af projekt Generation fucked up (om hans egen generation, de 16-30-årige).

Til januar 2005 udkommer på Gyldendals Forlag bogen Generation Fucked-up – et demokratisk projekt.

Filmkunst i 10. klasse

På Rudolf Steiner Skolen i Silkeborg fik de i efteråret 2003 en knaldgod idé. 9. klasse havde besluttet at tage et år mere sammen, men det skulle være noget helt specielt og anderledes at gå i 10. klasse. En mørk og stormfuld nat kom visionen dumpende: Vi skal lave film! Hele tiden og uafbrudt!

Af Ulla Munksgaard

Filmkunst i 10. klasse er et bidrag til en udvikling af Steinerskolens læreplan med henblik på at forene de separate kunstneriske udtryk til ét sprog – filmens sprog.

Igennem filmkunst fuldendes elevens tilegnelse af kunstneriske udtryksmidler og der udvikles en filmsproglig forståelse og kunnen, som gør eleven i stand til at fortolke og forstå den moderne virkelighed.

Da moderniteten ikke var til at forudsige i 1919 (*dengang lærerplanen blev nedfældet af bl.a. Rudolf Steiner. Red.*), men nu er et livsvilkår i kultur- og samfundslivet, vil det være naturligt i undervisningen at lade det unge menneske udvikle sin forståelse og sin praksis i det sprog, der om noget kendetegner det moderne liv.

Filmkunst i læreplanen indebærer, at der må skabes en viden om læringsprocesser i et filmsprogligt rum og den digitale tekniks almen tilgængelighed har muliggjort et sådant pædagogisk forsøg. Det kræver for så vidt "kun" et digitalt kamera, en mac-computer med et i-movie-lignende program, dvd-brænder, en dvd-afspiller og en projektor. Filmproduktion og dermed opgaven med at forene billeder, mundtlighed, musik og tekst vil i dette projekt afløse den traditionelle fremstilling af periodehæftet.

Ideen med filmkunst i 10. klasse er ikke at etablere film som et fag eller en særlig medielinje, men at afløse den tekstbaserede del af læringen med en filmbaseret læring. Det er tilegnelsen af et anderledes fortolkningsprog, udvikling af nødvendige tekniske færdigheder og forståelse for de specielle budskaber, som de forskellige filmgenrer formidler. Hvorledes udtrykker jeg min forståelse af et digt i en film? Hvordan fortæller jeg om et emne i en film? Hvordan formidler jeg et naturvidenskabeligt fænomen i en film?

Planen er ikke skudsikker og virkeligheden vil sikkert være kraftigt korrigerende. Men vi har allerede et fint samarbejde med Station Next, der er en virksomhed i Filmbyen i Avedøre og som formidler unges møde med professionelle filmfolk. Fire lærere er netop kommet hjem fra et inspirerende kursus hos dem. Det gav os tro på, at nok er ideen vovet og ambitiøs, men den er i overensstemmelse med virkeligheden og med den kunstneriske undervisning. Og så har den elevernes begejstrede opbakning. Derfor vover vi springet!

Ulla Munksgaard F.1953. Cand.mag dansk/religion 1982.
Gymnasielærer 1982-92 – Kulturformidler 1992-02.
Overskolelærer siden 2002.
www.steinerskolen-silkeborg.dk – Telefon 86 80 03 33

LYNfabrikken - byens nye sted for design og kunsthåndværk

I en gammel fabriksbygning i Århus midtby er der skabt et vækstcenter for designere og kunsthåndværkere. Her findes værksteder, udstillingslokaler, butik, kaffebar, mødelokaler og en tagterasse med udsigt over de århusianske tage.

LYNfabrikken er et privat initiativ som blev startet i december 2002 af keramisk designer Louise Gaarmann, grafiker Jeppe Vedel og kulturfremidler Lasse Schuleit.

Det er Lynfabrikkens vision at udbrede kendskabet til design og kunsthåndværk bl.a. ved at tilbyde værkstedspladser til designere, arkitekter og kunsthåndværkere, arrangere design markeder, foredrag og lægge lokaler til møde-, konference- og undervisningsaktiviteter

LYNfabrikken arrangerer i weekenden 31. juli og 1. august, designmarked for syvende gang. De foregående arrangementer har været besøgt af mere end 2500 gæster, og der har

deltaget 35 designere/kunsthåndværkere fra hele landet. Ønsket med disse arrangementer er at give kommende kunsthåndværkere og designere chancen for at prøve sig af over for et stort og nyt publikum.

Stiftere og daglige ledere er

Lasse Schuleit - 2670 4075

Jeppe Vedel - 2614 2229

www.lynfabrikken.dk - info@lynfabrikken.dk

Læs mere om design på www.cultur.com

Prioritering af fremtiden?

Af Niels Johan Juhl-Nielsen

"Vi har ikke tilstrækkelige ressourcer i verden til at kunne løse alle de store problemer, som verden i dag står overfor, klimaændringer, HIV, konflikter, handelsforvridning, mv." Det hævder statistikerne Bjørn Lomborg, der indtil for nylig var direktør for Institut for Miljøvurdering, "Derfor må der prioriteres, så vi får mest muligt for pengene".

Copenhagen Consensus

I samarbejde med magasinet "The Economist" og med en gedigen sponsorstøtte indkaldte Bjørn Lomborg til en lukket konference - Copenhagen Consensus. Her blev 9 internationalt kendte økonomer sat til at foretage en prioritering af klodens

efter arrangørernes mening 10 mest påtrængende problemer. Samtidig indkaldte Bjørn Lomborg knap 100 unge mennesker fra en stor del af verden til at besvare de samme spørgsmål.

Prioriteringen

Såvel økonomerne som de unge mennesker placerede HIV/Aids-bekæmpelsen øverst på listen. Økonomerne havde ernæring, frihandel og malaria som de næste toppladser, og klimaforværringer nederst på listen, idet man bemærkede at konsekvenserne af klimaforandringerne først for alvor vil melde sig om en årrække.

Global Conscience

Annoncering af den lukkede konference Copenhagen Consensus fik en række miljø- og

udviklingsorganisationer op af stolene for at arrangere en åben parallelkonference - Global Conscience - med det formål at pege på, at bæredygtighed og fattigdomsbekæmpelse bør danne grundlaget for bl.a. Danmarks udviklingspolitik. Over to dage blev en række temaer lagt frem til diskussion - med den hensigt at fremlægge en sluteklæring som inspiration for nye initiativer.

www.copenhagenconsensus.dk
- om økonomernes prioritering

www.globalconscience.dk
- om sluteklæringen fra den alternative konference

Klods Hans Karavanen

- et uformelt og uhøjtideligt forum for folk, der søger nye veje

Tag med på sommervandring gennem dele af det danske landskab.

I år drager Klods Hans Karavanen rundt i Vejleområdet og Østjylland.

Det er dejligt at være på sommervandring i Danmark - især når man kan besøge projekter og initiativer, der på vidt forskellig måde

arbejder praktisk og skabende med økologi og bæredygtighed.

Og det er netop hele ideen med Karavanen: at give deltagerne en spændende og inspirerende tur, at skabe netværk blandt den brogede mangfoldighed af mennesker og projekter rundt omkring i landet, at øve os i at leve

enkelt og godt med lavt ressourceforbrug, og at være et kulørt og fornyende islæt, der inspirerer til undren og eftertanke, hvor vi kommer forbi.

Turen foregår til fods, på hestevogn eller på cykel. Dagsvandringerne er på 10-15 km. Overnatning i egne telte. Karavanen medbringer et økologisk feltkøkken. Madlavningen og de andre praktiske tjanser løses ved fælles hjælp undervejs.

Deltagerprisen er helt nede på 100 kr. pr. dag inklusive mad og overnatning fordi planlægning og forberedelser sker ved en lang række menneskers frivillige indsats rundt omkring i landet.

Kig ind på www.klodshanskaravanen.dk

KonTiki

- en skole i Thor Heyerdahls ånd

Af Henriette Fosselius

KonTiki-flåden som forbillede

Da skolens grundlæggere i 1996 skulle finde et navn til deres nyoprettede lilleskole med 26 børn og 4 lærere, fandt de på navnet KonTiki. For flåden var en strålende metafor for de tanker, man havde om det at lave skole.

Man ville gøre op med det traditionelle og konventionelle og i stedet lave en skole, der var eksponent for den nye og moderne opfattelse af læring som en proces, hvor barnet som det talende, lyttende, legende, reflekterende, eksperimenterende og samarbejdende menneske er i fokus, og hvor læreren er medlevende på alle fronter i skolens virksomhed.

Katalysator for demokratisk opdragelse

Selv om KonTiki-skolen endnu ikke har land i sigte, altså endnu ikke har bevist at denne ide om en anderledes og bedre skole holder stik, så har KonTiki-skolen på en måde krydset sit Stillehav.

På syv år er skolen vokset til 180 børn og 21 lærere, som dagligt færdes i et dynamisk, seriøst, samværende og samtalende skolemiljø.

Der arbejdes med at gøre skolen til katalysator for demokratisk opdragelse, hvor børnenes udspil er velsete, hvor det man siger betyder noget, hvor man betyder noget for andre, hvor andre forventer noget af en, og hvor man som elev skal have den medindflydelse, man kan magte at have.

Børnenes medindflydelse

Hver dag har sit morgenmøde, der foregår i klasserne. Her lærer børnene at styre et møde, at skrive referater, at udtrykke sig om de ting,

der rør sig i deres liv, at løse problemer, at bearbejde konflikter, at søge støtte blandt kammeraterne, at formulere sine holdninger, at modtage og bearbejde informationer, lave regler og afhængigt af klassetrin at have medindflydelse på, hvorledes det løbende skolearbejde planlægges.

Børn laver årsplaner og er i vennegrupper

4 -5 gange om året er skolen fælles om et tværfagligt emne.

De små arbejder sammen med de store, bliver hjulpet og hørt. De store bliver påvirket af de små til at udvise ansvar og være rollemodeller i positiv forstand. De emner, der ikke vælges ud som fællestemaer, går tilbage i klasserne. Nogle emner kommer med i klassernes egne årsplaner.

Fagligt speedway for både elever og lærere

I den øvrige skoletid er der FRÆS - f(agligt) ræs. Her er det faglærernes opgave at træne og øve fagenes basale færdigheder sammen med børnene. Det giver en del lærerstyret undervisning, der kan tilrettelægges som kurser, hvor børnene efter kort formidling er selvkørende med hvert deres differentierede materiale. Da skolen tilbyder folkeskolens afgangsprøve, er det afgørende, at børnene er bekendt med og kan arbejde med det stof som afgangsprøverne er gjort af. Forældrene forventer at skolen, udover at bibringe deres børn glæde og lyst til at lære, også forbereder børnene til de krav som afgangsprøven stiller.

Det er en livsstil at være på KonTiki-skolen, og det er umuligt ikke at lære noget om sig selv og andre, hvad enten du er elev eller lærer.

Historien om Thor Heyerdahls KonTiki-flåde

Nordmanden Thor Heyerdahl var et menneske fuld af undren, nysgerrighed og beslutsomhed. Via sine interesser fik han en dag den tanke, at et forhistorisk folk måtte have sejlet tværs over Stillehavet på balsa-tømmerflåder og slået sig ned i det nye land. Tanken blev tilbagevist som umulig, så Thor Heyerdahl satte sig for at bevise, at det VAR muligt at krydse Stillehavet, seks mand på en tilsyneladende spinkel tømmerflåde.

Kontiki blev bygget og Heyerdahl og besætning sejlede ud fra Sydamerika. Ingen vidste, om de ville nå målet. De kunne have taget fejl i deres beregninger. Måske sank flåden inden, den kom ud af havnen, måske ville den blive slået til pindebrænde under den første storm, eller måske ville de bare drive rundt uden at kunne navigere og til sidst dø af tørst. Men med gåpåmod, samarbejde og sammenhold kastede mandskabet sig ud i denne oplevelse for livet, og det kom der en fantastisk rejse ud af. Vigtigt for Heyerdahl var det også, at alle ombord var matroser på lige fod og ingen rangerede som kaptajner.

Da målet blev nået 104 dage senere, beviste mandskabet og Kontiki-flåden, at det uomtvisteligt var muligt at krydse Stillehavet. At teori kunne gøres til praksis, at mennesker, når de samarbejder, kan overkomme "umulige" opgaver, og at mennesker ikke skal stoppe trangen til at søge svar eller løsninger på livets gåder, men tillidsfuldt kaste sig ud i at udforske verden.

Henriette Fosselius Henriette Fosselius er lærer på KonTiki-skolen

KonTiki - Børnenes Skole
Frydenborgvej 37, 3400 Hillerød
Tlf. 48 24 03 44
kontiki@kontiki-skolen.dk
www.kontiki-skolen.dk

Natur og kultur – lokalt og globalt

Fyresdal videregående steinerskole – et møte med skolegründer Turid Gravdal

På Fyresdal videregående steinerskole knyttes undervisningen til konkrete undervisningsprosjekter innen naturbruk. Miljøet er internasjonalt og målet er å utvikle handlekraft og samarbeidskultur for å kunne gripe skapende inn i verden. Første kull startet høsten 2003. Drivkraft i prosjektet er blant andre Turid Gravdal, som har med seg erfaringer fra å bygge opp steinerskoletilbudet på Hurum.

Intervju av Jannike Østervold

På naturbrukslinjen kan elevene velge mellom to studieretninger, økologisk/biodynamisk jordbruk (agronom) eller natur og kultur (studiekompetanse). De første to årene er det felles undervisning, tredje år der det delt. Det er også mulig å ta først den ene av linjene, og deretter bygge på med ett år til, dersom man vil ha med seg begge.

Internasjonalt elevmiljø

– Vi har nå 10 elever som går ut 1. klasse, en veldig internasjonal gruppe, helt i skolens ånd. Om et år reiser vi til Sekem prosjektet i Egypt med klassen. Ungdommene opplever egen hverdag annerledes etter å ha møtt fattigdom, da ser de vår luksuselskende kultur i et nytt lys. Vi er litt høye på pæra i Norge, når vi reiser ut og tror vi skal redde verden...

Hva er dine visjoner for skolen?

– Skolen skal være en hjelp til selvutvikling. Personlige kontakter og engasjement mellom voksne og ungdom er viktig. Det har stor betydning at ungdommene får anledning til å utvikle et internasjonalt kontaktnett – internett kan ikke erstatte virkeligheten.

I september arrangerer vi et internasjonalt ungdomsseminar med Nicanor Perlas, i samarbeid med Globenet 3. På agendaen står globalisering og sivilsamfunnets rolle, med vekt på hvordan vi som enkeltmennesker kan være med på å forme utviklingen. (se egen annonse for seminaret).

Allsidig gårdsdrift

Skolen har overtatt en stor økologisk gård, som etter hvert skal legges om til biodynamisk drift. De har begynt å etablere biodynamisk hagebruk, med grønnsaker, urter og blomster, og vil også utvikle gårdsdriften med høner, sauer og gris. Hele eiendommen er på 21 tusen mål. Her er rikelig med vilt: elg, rein, rådyr, hare og ryp. Det er mange hytter på eiendommen og egen seter med ysteri. Forvaltningen av hele dette store området med alle dets ressurser skal legges inn i undervisningen. Planene omfatter også videreføring av vilt og økologisk storfe til forbruker. Fra høsten av vil det være ca. 10 personer involvert i den daglige driften av skolen, lærere, kokker, husmor og husfar, vaktmester, rengjøringshjelp og bonden.

Videre planer

Også andre enn elevene i videregående skole skal få glede av skolen. Til høsten starter de opp med gårdspraksis for 10. klassinger, med elever fra Hamar som de første som benytter seg av tilbudet.

Fra venstre: Janitsa Simeonova (Bulgaria) ønsker å reise tilbake til Bulgaria og lage en økolandsby for foreldreløse barn. Feras Gharbawi (Fra Irak, oppvokst i Iran) ser frem til å reise til Sekem og vil gjerne skrive årsoppgave derfra. Carolin Fransson (Sverige) har som eget prosjekt å utvikle det internasjonale miljøet på skolen.

Den tidligere landbruksskolen på Foldsæ innrettes som en videregående steinerskole med naturbrukslinje.

Det er dessuten planer om å knytte biodynamisk forskning til stedet, og i samarbeid med Rudolf Steinerhøyskolen forsøkes det å etablere en mastergrad innenfor naturfagsfordypning, som vil ha en stor del av studieåret i Fyresdal. Det arbeides også med et internasjonalt prosjekt "School of nature", et frittstående skoleår etter videregående, med både kunstnerisk, naturvitenskapelig og praktisk tilnærming til naturforståelse, der deler av skoleåret vil foregå i Goetheanum i Dornach nær Basel i Sveits.

- Vi er foreløpig i etableringsfasen, sier Turid, - ideene er mange, men vi kan ikke gjøre alt på en gang. Om 7 år tenker jeg at vi er kommet ganske langt. Fyresdal kommune har vært veldig positive og villige, det er lett å få til ting her, og jeg tok det som en stor tillits-erklæring da jeg ble bedt om å holde 17. mai talen i år. Etter talen fikk jeg hyggelige tilbakemeldinger fra mennesker som gjerne ville bidra hvis vi trengte hjelp.

Slik startet prosjektet

Hvordan kom dette i gang?

- Like før jul for 2 1/2 år siden, fikk jeg telefon fra ordføreren i Fyresdal, som hadde hørt om internatskolen på Hurum, og han spurte om jeg var interessert i å bygge opp en videregående steinerskole i Fyresdal på den tidligere landbruksskolen på Foldsæ. Jeg er opprinnelig utdannet agronom og utmarkstekniker og har arbeidet med så forskjellige områder som avisbransjen, motebutikk og som steinerskolelærer for ungdomstrinnet. Jeg hadde lurt på hva jeg

egentlig skulle med agronomutdannelsen, men da telefonen fra ordføreren kom, falt brikkene på plass.

Hvilke egenskaper trenger du for å gjøre en slik jobb?

- Min sterke side er at jeg ser oppgavene som skal gjøres, jeg kan organisere, og så har jeg tillit til at det dukker opp mennesker til oppgavene. Jeg liker å være

gründer, og jeg liker å jobbe med ungdom, men er ikke noe rutinemenneske. Som gründer må man være bevisst på å organisere seg selv ut av rollene, for ikke å bli sittende som en propp i systemet – og det har vært målet mitt når jeg har arbeidet med skolen på Hurum.

Hva har inspirert deg i arbeidet?

Jeg hadde Mosse Jørgensen som lærer på forsøksgymnaset – hun var en skolegründer, som har vært en inspirasjon for meg til å våge å starte skole.

Jeg er takknemlig i forhold til skjebnen – at jeg har fått møte antroposofien. Det skjedde da jeg gikk på forsøksgymnaset i Oslo, gjennom min venninne Hanne Weisser. Det tok noen år før jeg grep skikkelig tak i det, men da jeg var 28 år, var jeg med på å starte en studiegruppe, som etterhvert ble til oppstarten av steinerskoletilbudet på Hurum. Og siden har antroposofien vært en ledetråd i livet mitt. Jeg synes jeg har vært heldig...

www.hurum.steinerskolen.no
hurumvg@steinerskolen.no
fyresdal.vg@steinerskolen.no

Turid Gravdal er full av ideer til videreutvikling av skoleprosjektet i Fyresdal.

Connecting

seeds of change
in the age of globalization

INTERNATIONAL YOUTH MEETING
17. - 23. SEPTEMBER IN NORWAY

What is at stake in the age of globalization?

This youth meeting will be a place to connect to each other, be inspired, learn about the situation in the world and start working together.

The conference is open for participants between 17 and 28 years from all parts of the world and it will take place at Fyresdal VG Steinerschool in Telemark, Norway.

The fee is 1.500 NOK and includes food, accommodation and bus travel Oslo - Fyresdal - Oslo.

CONNECTING@ONLINE.NO WWW.CONNECTING.NO
HURUM VG. STEINERSKOLE, SKOLED. 3, 34 82 TOFTE
+47-33370080 +47-32792710

Reisedagbok fra seiltur i Hellas

Akropolis – og glade reisedeltakere.

Dag 1: Lørdag 17. april

I løpet av natten til 17. april dukket et stort flertall av elevene opp på skolen, la madrasser ut i vestibylen, lagde masse kaffe og drakk den og ble passe hyperaktive. Noen prøvde å sove, enda det selvfølgelig var fåfengt. Klokka 04 kom bussen som skulle frakte oss til flyplassen, for vår omtenksomme klasselærer Pål Axelsen var redd vi skulle forsove oss hvis alle dro hver for seg. Vi ankom Gardermoen blide og glade som solstråler, drakk mer kaffe, sjekket inn og hilste på kapteinene som skulle være med oss. Flyet gikk 0625, vi mellomlandet på Kastrup og dro videre til Aten etter en times venting. All bagasjen kom frem i noenlunde stand, og en uforskammet brun Bård Øvsthus møtte oss og geleidet oss inn i en buss. Det var sol og varmt, og vi var søvnige eller overtrøtte og fant vår nye tilværelse utmerket. Bussen kjørte til Laurion, der vi hentet båtene våre: Geordie Lass 2, Ouzo 11, Ouzo 21 og Ouzo 22. Geordie Lass var den fineste båten, dvs. den med færrest lyter, og den hadde Bård og Pål kapret. Ouzo-båtene hadde visse defekter, noe vi andre tok som en utfordring... Jeg var på Ouzo 21 med kaptein Peter Dahll fra Kragerø, og vi hadde for eksempel ingen kulde i kjøleskapet vårt – så gutta måtte stadig ut på jakt etter isbiter. Ouzo 22 måtte dra opp ankeret for hånd. Men alle båtene var gode seilere, så slike bagateller brydde vi oss ikke stort om. Størsteparten av klassen var derimot ikke drevne seilere. Jeg hadde knapt sittet i en seilbåt før denne turen her, men jeg skjønte fort at dette var gøy! Vi stuet mat og bagasje inn i båtene og dro fra Laurion utpå ettermiddagen, heiste seil og for av gårde. Mattis og jeg ble utnevnt til ankeransvarlige, Kaja, Silje, Selma og Angelina ble fender- og taujenter. Angelina og jeg satte oss på hekken, dvs. den lille trappen helt akter i båten, og plasket i Egeerhavet med tærne og drømte om at Poseidon skulle vise seg for oss.

3. klasse videregående ved Steinerskolen i Oslo har tradisjonelt avsluttet skolegangen med en reise. I år valgte de å reise til Hellas på 15 dagers seiltur, der de badet både i sjø og kultur. Blant elevene som deltok var Hulda Westberg Sparbo. Vi gjengir utdrag av hennes fyldige reisedagbok, som inspirasjon for andre som kan tenke seg å gjøre noe lignende. Bård Øvsthus var faglig ansvarlig for opplegget i Hellas.

Dag 2: Søndag 18. april

Peter utnevnte meg til loggboksjef og lærte meg om navigasjon. Det er uhyre spennende! Særlig GPS'en, som ved hjelp av satellitter kan fortelle deg nesten eksakte posisjoner for hvor du er, hvor du skal og hvilken kurs du må holde for å komme deg fra A til B. Hvilken fryd! Denne dagen sto vi opp klokka 08 og dro fra kai rundt 10. Det var ikke så veldig høy sjø, men nok til at folk ble sjøsyke på alle båtene. Vi holdt jevnlig kontakt over VHF'en, båtradioen altså, og fikk fulle oppdateringer om hvem som hadde matet fiskene. Det var en lang seilas, og vi hadde ikke altfor mye vind, så vi vekslet mellom å gå på motor og å seile. Egentlig skulle vi ha vakter, men siden noen var dårlige, byttet vi som var mer sjøsterke på arbeidsoppgavene. Vi lærte om seilene og tauverket, og hvordan båten skulle ligge i forhold til vinden og kursen og bølgene. Havet var stort og blått og mektig, og jeg slappet av, og det var så vidunderlig godt.

Nyhetsutveksling på båtradioen.

Dag 7: Fredag 23. april

Vi gikk på motor og lå pent i flåte hele veien til en lagune på øya Spetsai, der vi lå på svai og badet. Det var fantastisk sommervær, og vi grillet oss i solen og nøt det som best vi kunne. Klokka 12 lettet vi anker igjen, og nå var vi blitt såpass stabile sjøfolk at vi tok oss av styre og stell på egen hånd. Når solen hadde varmet oss til kokepunktet, kastet vi oss uti havet. Det morsomste var å henge etter båten i et tau, men bikinibuksa truet farefullt med å forsvinne ned i dypet når farten ble litt høy, og åpnet jeg munnen for å hvine frydefullt, fikk jeg halve Egeerhavet ned i magen... Vi seilte hele veien inn til Navplion i ganske rolig vind – bortsett fra en skikkelig kule på innfarten mot byen – da raste vi av gårde, og det var kjempegøy! Vi var skrubbsultne, og løp og kjøpte gyros – man kan vel kalle det den greske kebab. Senere var det fellesmiddag pluss anledning for en dusj, og sjelden har det vært så deilig å dusje.

Sjøluften gir god matlyst.

Dag 8: Lørdag 24. april

Bård hadde leid en buss til oss, og med den kjørte vi innover på Peloppones. Første stopp var Mykene, der den store, greske såpeopera foregikk for tusenvis av år siden. Det var her Perseus hadde sitt dynasti, og det var her Helena ble røvet fra sin mann og var årsak til Trojanerkrigen. Her ofret Agamemnon sin datter Ifigenia for å få en gunstig vind, og hans sønn Orestes myrdet sin mor Klytaimnestra og hennes elsker etter at disse to hadde drept Agamemnon.

Og det var et mektig syn! Det var dette Dag Aslaksrud hadde forberedt oss på i arkitekturhistorieperioden – og nå fikk vi se løveporten og Perseiakilden og Atreus' skattkammer med våre egne øyne. Bård fikk oss alle inn gratis på hvert eneste sted vi besøkte. Han hadde nemlig et avslagsbrev fra den greske ambassade der det sto på engelsk at vi dessverre ikke kunne komme inn gratis på alle de greske museer og severdigheter, etterfulgt av en rekke offentlige stempler. Bård gikk freidig frem med sitt pokeransikt, og grekerne skjønnte ikke så mye engelsk. Vittig, vittig.

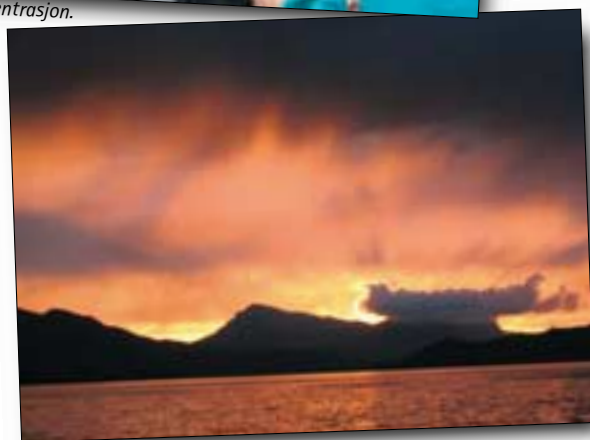
Culturaprojekt

Bård Øvsthus, som var faglig leder i Hellas, driver blant annet undervisning i kystkultur og friluftsliv for ungdommer. Når dette skrives er han fremdeles i Hellas med en annen skoleklasse. Han har tidligere vært klasselærer ved Rudolf Steinerskolen i Oslo, der han har bygget opp friluftslivsfaget. Cultura Bank har vært med på å finansiere båten hans, en Hallberg-Rassy 42 (seilbåt/-motorseiler) som brukes i undervisningen i Norge.

Sjørøver i dyp konsentrasjon.

Smukke naturoplevelser!

Dag 15: Lørdag 1. mai

Hvem vil noensinne dra hjem fra Hellas? Vi pakket og vasket ut av båtene og ble hentet av en buss rundt 1130. Kjørte til flyplassen, var litt desorienterte og vugget litt på land. Flyturen hjem gikk merkelig fort, og da vi ankom Gardermoen, sto A-klassen og ventet på oss med russebussen Mæud Angelica on tour, fløytehyl og klemmer. Så brune vi var blitt. Har vi hatt det bra? Et stort rungende ja – dette har vært en fantastisk tur på alle måter.

Båring Højskole

"The significant problems we face
cannot be solved by the same way of thinking
we used when we created them."

– Albert Einstein

Earth Education Academy

Af Jesper Saxgren

Earth Education Academy har som formål at medvirke til at skabe lokale rammer og internationale strukturer for lærings- og uddannelsesforløb, hvor folk i alle aldre og professioner i et livslangt læringsperspektiv kan uddanne og efteruddanne sig i, hvordan de hver især og sammen ud fra deres profession og livssituation kan ændre og udvikle deres praksis i overensstemmelse med principperne for bæredygtighed og de værdier, der er beskrevet i Earth Chartret.

Earth Education Academy's pædagogiske og uddannelsesmæssige grundlag bygger på helhedstænkning. En tilgang til virkeligheden, der fordrer vilje og evne til at se helheder før dele; der spørger efter kontekst og sammenhænge; der vægter relationer, samspil og kredsløb og erkender, at levende helheder ikke kan reduceres til summen af deres enkeltdele.

EEA's synsvinkel definerer ikke naturen/miljøet som noget udenfor mennesket, men som en helhed, vi er født af og indfældet i med vort åndedræt, vort stofskifte og vore sanser. En forståelse som opfatter jordens og menneskets sundhed, som gensidigt afhængige og uløseligt forbundne størrelser.

Vor tids største og altafgørende udfordring ligger i at skabe bæredygtig samfund.

Livslang læring og uddannelse er nøglebegreber i forbindelse med omstilling til bæredygtighed.

Men uddannelse alene gør det ikke. Vi har ikke brug for mere uddannelse, men anderledes uddannelse. Det er nødvendigt at gentænke ikke bare, hvad vi skal lære, men også hvordan det læres.

The Earth Charter opstiller – med baggrund i Rio-Konferencen og en global dialog omfattende hundreder af grupper og tusinder af enkeltpersoner over hele jorden – et værdimæssigt grundlag for en global etik for bæredygtig levevis.

Earth Charteret koncentrerer sig om fundamentale principper frem for detaljerede eller foreskrevne opfattelser og opførsler.

EARTH CHARTER HOVEDPRINCIPPER:

- I. RESPEKT OG OMSORG FOR DET LEVENDES FÆLLESSKAB.
- II. ØKOLOGISK INTEGRITET.
- III. SOCIAL OG ØKONOMISK RETFÆRDIGHED.
- IV. DEMOKRATI, IKKE-VOLD OG FRED.

Earth Education Academy trækker på et visionært og højt kvalificeret tværfagligt underviser-team samt en række nytænkende og banebrydende praktikere og ressourcepersoner fra ind- og udland.

EEA samarbejder med og er en del af det globale Earth Charter Network der har hovedkontor i Costa Rica og indgår i samarbejde med Baaring Højskole i bæredygtige udviklingsprojekter i bl.a. Kina, Indien, Nepal og Rumænien. Endvidere samarbejder EEA med Green Cross.

Jesper Saxgren er leder af Earth Education Academy.

Baaring Højskole

Earth Education Academy og Naturbisserne udgør sammen med Baaring Højskole en dynamisk helhed, hvis fokus er udvikling af samspillet mellem folkeoplysning, medborgerskab og bæredygtig udvikling, lokalt og globalt.

Målsætningen for Båring Højskole er,

- at være et kulturelt kraftcenter i lokalsamfundet og i den aktivitet, der finder sted i den danske skoletradition.
- at være et inspirationscenter med lange og korte kurser, foredragsvirksomhed og konferencer med udgangspunkt i menneskers individuelle og særlige behov.
- at virke som fornyer og formidler for den folkehøjskolevirksomhed, hvor Danmark i forvejen har internationalt image og status.

Baaring Højskole er en åben højskole, hvis primære danske målgruppe er personer med særlige behov, idet det ligeledes er en af højskolens målsætninger at være en markant medaktør i bestræbelserne på at sikre personer med særlige behov ligeværdige muligheder i tilværelsen.

Ud over de danske elever har højskolen et stort internationalt engagement og netværk, hvilket bl.a. afspejler sig i en stor gruppe af internationale kursister samt i konkrete udviklingsprojekter i bl.a. Kina, Nepal og Rumænien.

Baaring Højskole

Telefon 64 48 11 08 - info@baaringhoejskole.dk
www.baaringhoejskole.dk

Naturbisserne

Af Mads Brodersen

I Januar 2004 begyndte de første unge i projekt Naturbisserne. Projektet er på den måde ungt, men har allerede fået et godt og positivt fæste i det nordvestfynske.

Baggrund

Tanken med Naturbisserne er at imødekomme to umiddelbare behov på en og samme tid. Det ene handler om at skabe muligheder for unge, det andet om at varetage friluftsliv- og naturformidling.

Naturbisseforløbet er et "uddannelsesforløb" for unge, som har behov for opbygning af platform og struktur, afklaring og træning i forhold til uddannelse og/eller erhverv og ikke mindst en meningsfyldt fritid. Et "Bisseforløb" kan indgå som del i et længere forløb eller tilrettelægges så det målretter og træner den enkelte unge mod et bestemt job eller en uddannelse. Uddannelsen tager afsæt i en praktisk orienteret undervisning, der dog inddrager teori i nødvendigt omfang herunder dansk, engelsk og matematik.

Projektet henvender sig til unge, der finder ro, selvtillid og udfordringer i natur- og friluftsliv, men som på grund af manglende robusthed eller af andre årsager ikke umiddelbart kan integreres i det etablerede uddannelses- og arbejdsmarkedssystem. Der er plads til unge med fysiske handicap, unge med indlæringsproblemer, unge med sociale eller emotionelle problemstillinger samt unge, der ønsker at blive stabiliseret efter en misbrugsproblematik eller et sygdomsforløb.

Det er en forudsætning for deltagelse i projektet, at man har en målrettet indstilling til personlig udvikling og brændende ønsker sig en mulighed for at erhverve sig brugbare kompetencer. Derfor er uddannelsen primært bygget op som en forlængelse af et højskoleophold af minimum 3 mdr. varighed. Man kan dog, såfremt forudsætningerne er til stede, optages direkte på uddannelsen.

Naturbisseprojektet:

- er et individuelt tilrettelagt uddannelsesstilbud med udgangspunkt i den enkeltes ressourcer
- er ikke et socialpædagogisk behandlingssted, men vi tager individuelle hensyn.

Formidlingen

En stor del af tiden er de unge med til at foretage opgaver i friluftsliv- og naturformidling. Vi udfører praktiske opgaver som opbygning og vedligeholdelse af rammer for natur- og friluftsoplevelser fx. etablering af stianlæg, vedligeholdelse af lejrpladser, opbygning af naturlegepladser, bekæmpelse af bjørneklo osv.

Formidlingsopgaverne er meget forskellige. Den ene dag kan vi være ude i en børnehave og lave formidling omkring det kystnære dyreliv. Den næste dag har vi træklatrung med et hold udvekslingsstuderende fra Rumænien.

Fælles for alle formidlingsopgaverne er, at uden Naturbisserne ville de ikke blive udført. Der findes nemlig ikke et offentligt naturformidlingsstilbud på Nordvestfyn.

Dermed er de unge med til at udføre en meningsfyldt opgave i lokalsamfundet. Det giver selvværd og overskud til at tage fat på områder i livet, som tidligere måske har været uoverskuelige.

Bisseprojektet er udviklet i tæt samarbejde med de øvrige aktiviteter omkring Båring Højskole.

Mads Brodersen er projektleder for Naturbisserne.

Ungdommens Røde Kors

– en organisation for og med unge

Ungdommens Røde Kors (URK) er en organisation, der arbejder for sårbare børn og unge. Organisationen er baseret på ung frivillig arbejdskraft, der er drivkraften bag organisationen. De frivillige styrer projekterne og afgør selv, hvordan de vil hjælpe andre børn og unge samt hvad de personligt vil have ud af deres frivillige arbejde.

Frivillige og brugere får oplevelser sammen.

Af Signe Poppenbøll Hansen · Fotos Pernille Kierulf-Hansen

Det er tirsdag aften og rundt om bordet i et mødelokale sidder 10 unge samlet. Over bordet bliver diskuteret alt fra hvilken farve organisationens nye t-shirts skal have til hvordan udvalgets økonomi har det, hvordan det er at være frivillig i URK og hvordan organisationen skal forholde sig til forskellige spørgsmål... lige indtil der bliver spisepause og snakken glider over i hyggesnak. Det er en typisk aften i URK-regi.

Faglige og personlige kompetencer

En typisk aften indebærer nemlig at der er plads til det hele. Der er plads både til at udvikle egne faglige og personlige kompetencer og til socialt samvær og hygge. "Som frivillig får man kompetencer

To frivillige "soldater" fra rollespillet "Børns Rettigheder" inspicerer flygtninge.

inden for projektledelse; lære at planlægge kurser, afholde møder og arbejde struktureret. Derudover får man et bredt netværk" siger Rikke Kamstrup, der arbejder som frivillig på rollespillet "Unge På Flugt".

For hende er der en god balance i arbejdet: "Som frivillig giver man nogle gode oplevelser til andre unge samtidig med at man får mulighed for at prøve sig selv af og får nogle gode personlige oplevelser".

De frivillige bestemmer

De mange faglige og personlige kompetencer URKs frivillige opnår gennem deres arbejde i organisationen, skyldes bl.a. at de frivillige planlægger, udfører og bestemmer alt selv. Det bliver ikke dikteret hvad de unge skal gøre, men det står dem frit for at videreudvikle eksisterende projekter eller udtænke nye – så længe projekterne er til gavn for sårbare børn og unge. Samtidig tilbyder URK mange forskellige projekter, der gør, at man som ung som regel kan finde et projekt, der passer til ens egne ønsker. Det gør sig gældende, hvad enten man har lyst til at lave rollespil, lektiehjælp, pigecaféer, fodboldklub, være med i PR-udvalget e.l.

Signe Poppenbøll Hansen er journalist, og arbejder for Dansk Røde Kors

Ungdommens Røde Kors

Ravnsborggade 2, 2200 København N

tlf. 35 37 25 55 – info@urk.dk – www.urk.dk

WOW-day

– steinerskolenes egen solidaritetsaksjon

Av Astrid Bjønness

Våren 1993 fikk jeg ideen om en europeisk steinerskoleaksjon. Hvorfor kunne ikke steinerskolene i Europa samle seg til å hjelpe barn og unge i andre land som trenger hjelp til å få utdanning og bedre leveforhold?

I det europeiske rådet for steinerskoler (ECSWE) ble ideen luftet, og representantene fra alle de 16 landene som da var medlemmer, var alle meget entusiastiske til ideen. Freunde der Erziehungskunst i Tyskland, den største hjelpeorganisasjonen for steinerskoler i verden, tok på seg å finne gode prosjekter.

Dermed satt vi med en aksjon som skulle lanseres i alle steinerskoler i Europa. Det ble laget brosjyrer og sendt ut til de enkelte forbundene som skulle sende dem videre.

Steinerskolenes solidaritetsaksjon

De første prosjektene var i Colombia, Sør-Afrika og Kroatia, og 20 skoler deltok. Det ble samlet inn nesten 25.000 euro (ca. 200.000 NOK), og vi var strålende fornøyd. Dette var en god start.

Vi dannet en arbeidsgruppe i ECSWE som skulle holde trådene fra år til år, evaluere prosjektene og finne nye. Pengene skulle sendes til Freunde i Tyskland siden de allerede hadde et godt internasjonalt nettverk.

Så er det gått 10 år, og WOW-day aksjonen er blitt et kjent begrep i steinerskoleverden i Europa. Det har vært skrevet om den i de fleste trykksaker i land med steinerskoler, og 124 skoler fra 17 land har deltatt en eller flere ganger. Noen skoler har gjort dette til en regelmessig årlig foreteelse, og noen skoler har bare vært innom aksjonen en gang eller to. Langsomt har inntektene steget, og for innværende skoleår ser det ut til at vi når opp imot 75.000 euro (ca. 600.000 NOK). Til sammen på disse 10 årene har steinerskoler i Europa arbeidet inn ca. 4 mill NOK til hjelp for barn i andre land som trenger støtte.

Barnehage i Bogotá.

Barnehage i Sør-Afrika, Cape Town.

Vårt eldste og største prosjekt er i Bogota (Colombia, Sydamerika), der vi har hjulpet til å finansiere bygningen av 36 familiehus for folk som tidligere bodde på gaten. I dette distriktet har vi åpnet en barnehage med

ca. 30 av de fattigste barna og hjulpet til å holde flere barn i skole. Dette prosjektet har i de siste to årene fått mesteparten av pengene, så det legger vi nå litt på is for å la andre komme til.

Det neste prosjektet vårt er i Bangkok. Der har vi støttet et senter for mishandlede barn. De har kunnet bygge et nytt hus utenfor byen, der de flyttet inn med noen av barna i fjor. Mer enn 250 barn i året blir hjulpet her.

Et prosjekt som vi har hatt nå i tre år er et kunstterapisenter for blinde barn i St. Petersburg. Det er 75 barn med sterke handikap pga. sin blindhet og svaksynthet som her får hjelp til å håndtere sine problemer ved hjelp av eurytmi og forskjellige former for kunstterapi.

Vi har hjulpet dem til å erverve seg et eget sted i byen, og utfordringen er nå å skaffe penger til oppussing av stedet og gjøre det til et virkelig senter.

Et annet prosjekt er barnehager i Sør-Afrika. Vi vet hvilken skrikende nød det er her i townshipene, og vi har støttet utdanning av barnehagelærere og opprettelse og drift av flere barnehager utenfor Cape Town (se foto).

I fjor fikk vi et nytt prosjekt i Sierra Leone, der det blir gitt mat og husly for foreldreløse barn og en liten skole er opprettet, som vi vil støtte.

Slik har elevene i steinerskolene rundt om Europa vært med på å lette livssituasjonen for ganske mange barn rundt om i verden.

Sett av en dag til å hjelpe

Vi vil gjerne fortsette med denne aksjonen og oppfordrer alle steinerskoler rundt omkring til å sette av en dag til å hjelpe til at alle barn i verden får det like godt som oss. Det skal så lite til, og det er så morsomt å arbeide på denne måten.

Astrid Bjønness – Steinerskolerlærer på høystadiet i 22 år, hele tiden ved Rudolf Steinerskolen i Vestfold, Norge. Norsk rep. i European Council for Steiner Waldorf Education (ECSWE) hvor han tok initiativet til WOWO-day for 10 år siden. Aktiv med opprettelse av steinerskoler i Baltikum.
WOW – står for waldorf-one-world-day.
astridbjønness@tiscali.no
Yderligere opplysninger på www.freunde-waldorf.de

Den Økologiske Landbrugsskole og
Sprogskolen indgår i et fysisk og funktionelt
samarbejde under fællesbetegnelsen:

Skolerne på Kalø

sprog højskolen
på kalø

Sproghøjskolen på Kalø – er en dansk folkehøjskole med internationalt miljø. Der tilbydes lange kurser (8-20 uger) og korte kurser (1-2) i spansk, fransk, engelsk, tysk og dansk. Skolen henvender sig til danskere, der ønsker at lære et af de nævnte fremmedsprog OG til udlændinge, der ønsker en introduktion til det danske sprog, til Danmark og dansk kultur.

Med en beliggenhed i smukke omgivelser, tæt på Kalø Vig og Mols Bjerger – så hører naturen også med til kursernes indhold: SPROG, NATUR og KULTUR – på Kalø.

Sproghøjskolen på Kalø

tlf. 8637 1286 – www.kalo.dk

DEN ØKOLOGISKE LANDBRUGSSKOLE PÅ KALØ

Den økologiske landbrugsskole tilbyder en landmandsuddannelse efter samme retningslinier som andre landbrugsskoler – men tager udgangspunkt i

de metoder, den viden og den teknik, der sætter eleverne i stand til at drive et økologisk landbrug. At være landmand i dag kræver, at man er skrap til håndværket: til at køre maskiner og passe dyr, til at drive forretning og overskue økonomien. Det er en udfordring at blive en dygtig landmand. På Kalø er der udfordringer på alle områderne.

Landbrugsskolen på Kalø

tlf. 9696 6666 – www.kalo.dk

Den Økologiske Efterskole i Store Vildmose startede i 2003 i de bygninger, der i 20 år har været rammen om Den Økologiske Landbrugsskole.

Billedet er fra en ekskursion til Rubjerg Knude.

Den Økologiske Efterskole

Af Kurt Nielsen

I sensommeren 2002 blev grunden lagt til Den økologisk efterskole for unge med læse- og stavevanskeligheder. Det første elevhold ankom den 24. august 2003.

Skolen har 60 elever og 17 ansatte, heraf 12 lærere.

Skolens værdier er: personlig udvikling, dannelse, socialt samvær og hensyntagen til forskelligheder.

Undervisningen er både teoretisk, praktisk og kreativ med udgangspunkt i elevernes behov og styrkesider. Der undervises på små hold og der er mange valgmuligheder.

De obligatoriske fag er dansk, matematik og engelsk. Herudover vælger eleverne liniefag og kurser. Det kan være idræt, naturfag, landbrug, træ/metal, hestehold, musik/teater, medie, billedkunst, kreative fag, friluftsliv, traktorkøre og meget mere.

Skolens 2 uddannede vejledere sørger for, at eleverne udsluses til videre uddannelse og arbejde.

Den økologiske grundholdning influerer på skolens hverdag gennem kost, affaldssortering, energiforbrug, motion og meget mere. I skoleåret 2004/2005 tager vi det første skridt mod at blive grøn skole med grønt flag.

Det har været en hjælp og støtte at samarbejde med et pengeinstitut, der har et godt blik for de grundlæggende tanker og det bæredygtige element i skolen.

Kurt Nielsen er forstander på den økologiske Efterskole

Den Økologiske Efterskole i Store Vildmose

Tlf. 96 96 69 69 - oekoefterskolen@oekoefterskolen.dk
www.oekoefterskolen.dk

Efterskolen ved Nyborg

Fri og uafhængig Efterskole tæt ved skov og strand.

Efterskolen ved Nyborg så dagens lys i 1979 som en fri og uafhængig skole. Under overskriften Kultur har skolen to linjer. Er du til Kunst, Musik, Drama eller Fodbold/Basketball, så er linjefagslinjen lige dig. Du kan her fordybe dig i et af disse hele 9 timer om ugen. Vores anden linje, Projekt- og Rejsehuset, åbner verden for dig, der har lyst til og mod på at møde fremmede kulturer.

Efterskolen ligger i Nyborg tæt ved skov og strand og i gå-afstand fra centrum og banegården. Skolen har egen bus, hvilket åbner muligheden for en masse interessante udflugter.

Basketball er den store lidenskab på Efterskolen ved Nyborg og dyrkes på højt niveau. Basketlinjen begynder skoleåret med besøg i Vancouver, hvor eleverne skal indkvarteres hos lokale familier og spille 5 kampe mod highschools. Desuden skal man til Seattle i USA for at overvære en NBA - kamp.

Billederne viser eksempler på andre aktiviteter end basketball

Efterskolen ved Nyborg

Ringvej 5, 5800 Nyborg
Tlf.: 65 31 29 20, evn@post5.tele.dk
www.evn.dk

I Tre kvinder tog teten da Danmarks sydligste by fik sin friskole

Pigerne i front på Falster

Annika Piile Steen arbejder til daglig hos Mærsk Data. Som bestyrelsesformand har hun været et positivt bekendtskab for Gedsers borgere. For fem år siden talte hun ikke dansk men kun sit modersmål estisk – i dag er hun mere end integreret.

Af Bjarne Piile Steen

Når Friskolen Østersøen den 3. august slår dørene op for skolens godt 50 elever, så er det et resultat af nogle ildsjæles kamp for at stable en fri skole på benene. Og det er sket i lyn tempo. Kun et halvt år efter den stiftende generalforsamling får Danmarks sydligste by sin friskole. Selv garvede friskolefolk i Undervisningsministeriet har været ved at tabe pusten over ildsjælernes dynamik.

Efter at et massivt flertal i byrådet i Sydfalster kommune besluttede sig for at lukke Østersøskolen i Gedser var der ingen byrådsmedlemmer og kun meget få i lokalsamfundet, der

troede, at borgerne i Gedser ville være i stand til at mobilisere kræfter nok til at skabe en friskole.

Håbløsheden

Og det så da også håbløst ud – indtil en aften først i november. Telefonen ringer hos IT-analytiker Annika Piile Steen, Gedesby: "Jeg har hørt, at du spekulerer på at indkalde til et møde om skolen," lød det i telefonen. Det var lærer Karin Ringsing, ligeledes Gedesby, som havde fået samme idé. De besluttede at skabe en friskole. Det var to unge, effektive og erhvervsaktive kvinder, der vidste, hvilken drejning

skolepolitikken i Gedser-området skulle tage. Allerede ti dage efter denne første telefonsamtale var Friskolen Østersøen en realitet efter en stiftende generalforsamling torsdag den 13. november. 150 mennesker mødte frem. Alle syntes bevidste om, at friskolen var den sidste mulighed for at bevare Gedser som et vitalt landsbysamfund med plads til både børn, unge og ældre. Annika Piile Steen blev valgt som formand mens Karin Ringning blev kasserer med tjek på økonomien.

Kasper Kjær på 7 år giver en nap med ved renoveringen af skolen. Hele Gedser står på den anden ende for at hjælpe, så skolen står færdig 3. august.

Medvinden

"Vi fik en utrolig medvind med det samme. Pessimisterne blev gjort til skamme," fortæller Annika Piile Steen. "Friskoletanken blev anerkendt i løbet af ingen tid i lokalsamfundet. Hurtigt fik vi små 300 medlemmer i skolekredsen. Og tælles der hoveder, er jeg sikkert på, at antallet når over 500 personer."

Kvinderne i front

Annika Piile Steen og Karen Ringsing har allieret sig med en tredje repræsentant for det "svage" køn, Hilda Larsen. Hun er i forvejen menighedsrådsmedlem og er aldersrepræsentant. Men trods sine 69 år er det hende, som har løbet sognet tyndt for at skaffe skolekredsmedlemmer og kautionister. Og at Hilda Larsen har fart på ses af, at hun skaffede kautioner for en halv million på kun 10 dage.

Skole i toldbygningen

Friskolen Østersøen indrettes i en af de få fleretagers bygninger, der findes i Gedser – oprindeligt embedsboliger for ansatte i told-etaten – og deraf navnet "toldbygningen". Der er tale om solidt gammelt håndværk fra 1891. Friskolen får 7 klasseværelser samt kontorer.

Det har været hårdt for bestyrelsen, men der er smil over hele linien. Ingen havde troet på, at Gedser-borgerne kunne realisere drømmen om en ny skole.

Bjarne Piile Steen 58 år. Journalist. Uddannet på Lolland-Falsters Folketidende. Har siden arbejdet på bl.a. BT og Herning Folkeblad. Har i ti år arbejdet som freelance med baltiske forhold som speciale.

Friskolen Østersøen

tlf. 5417 0018 + 5417 1112
e-mail: gocom@ofir.dk

Billederne er fra skolens
maj-fest 2004.

I august 2004 er der jubilæum i Hjørring

25 års steiner- pædagogik i Vendsyssel

Af Niels Rudolf Stehr

Det er Danmarks nordligste Steinerskole, beliggende i Hjørring, og den eneste nordenfjords (nord for Limfjorden, altså!). Det betyder faktisk noget. Sommetider virker det lidt som om folk regner riget gående til Limfjorden – og landet nordpå som en slags ødemark, man helst skal holde sig fra. Og det er lidt en skam. For der er smukt i ødemarken! Der spiller et særligt lys heroppe, og landsdelen er forbindelsesled til Norge og Skandinavien i det hele taget. Det blæser en del, og der skal en vis sejhed til at overleve.

Den sejhed regner vi med, at skolen har – nu efter de første 25 år er gået. Det er en lille skole med dertil hørende kvaliteter som overskuelighed, nærhed, alle kender alle o.s.v. Skolen ligger idyllisk i den nordøstlige udkant af byen. Bygningerne, græsmarken med jordbjerget, den lille skov – som godt nok ikke hører til skolen, men bliver brugt flittigt af skolens elever – udstråler en menneskevenlig atmosfære.

Det er også en skole, hvor familier kommer til at kende hinanden, og majfester, julebasarer m.v. bliver til familieaktiviteter. Vi må ofte slå 2 årgange sammen, og har således for tiden 5 klasser med elever fra børnehaveklasse til og med 9. klasse. Elevtallet er rimeligt stabilt, en 50-60 elever fordelt på klasserne med klasselærere, som udgør en central kerne i skolens liv. En del elever kommer fra den nærliggende Steiner børnehave, Drommelmor.

Målsætningen er den samme som for andre Steiner skoler: at undervise med, ikke mod barnets natur, at bevare og videreudvikle det sjælens lys, der stråler ud fra øjnene, at udvikle hele mennesket med legeme, sjæl og ånd, at rodfæste en grundlæggende selvværdsfølelse, der senere gør eleven til et individ, der tilfører fællesskabet og samfundet noget nyt, frem for bare at tilpasse sig.

Op mod 250 unge mennesker er igemmen årene sendt ud i verden med den ballast, som skolen har kunnet formidle gennem Steiner-pædagogikken.

Niels Rudolf Stehr er Rudolf Steinerlærer

Rudolf Steiner Skolen i Vendsyssel

Tlf. 98910364

postmaster@rudolf-steinerskolen-hjoerring.dk

www.rudolf-steinerskolen-hjoerring.dk

Antal elever: p.t. 57

samt tilhørende puljebørnehave med plads til 25 børn

Mimers Brønd

– den økologiske produktionsskole i Randers er et tilbud til unge mellem 15 og 25 år.

Her er en skole, hvor skolebænken er skiftet ud med praktisk arbejde. Her er økologisk landbrug, store marker, grønne enge, traktorer og maskiner, skov, drivhus og bygninger til skolens dyr.

Vælg mellem landbrugslinien, hestelinien og pædagog- og besøgslinien.

I øjeblikket planlægges en ny linie: handels- og afsætningslinien med fokus på salg af friske og sunde fødevarer.

Mimers Brønd
Brusgårdsvej 17
8900 Randers
Tlf. 86 44 74 17
mimers@mail.tele.dk
www.mimersbroend.dk

Vi har her i bladet udvalgt enkelte af de Merkur-projekter, der arbejder med unge.

På Merkurs hjemmeside: www.merkurbank.dk er der et menupunkt, der hedder:

MerkurNet

Her er en oversigt over alle de projekter, som Merkur har ydet lån til samt de projektkunder, der ønsker at være i dette netværk.

Projekterne er inddelt under en række temaer:

Byggeri og energi
Børnehaver og skoler
Fødevarer
Jordbrug
Kultur og u-land
Medicin og behandling
Sociale institutioner

Kontakt madsen@merkurbank.dk, hvis dit projekt eller din institution ønsker at blive en del af MerkurNet

Under Kastanien.

I Reden.

Kvistrup Gl. Skole.

Under Kastanien

Under Kastanien er navnet på et opholdssted for 8 unge i alderen 12-18 år. Det er et tilbud til børn, der er kontaktangste, kontaktsvage, appellerende, aggressive eller depressive. De fysiske rammer for dette projekt er en nedlagt gård i landsbyen Kvistrup, 9 km øst for Haderslev.

Siden projektets start i 1990 er det udvidet med et byhus nær centrum i Haderslev: "I Reden". Her er der plads til 8 børn og unge i alderen 7-14 år.

Til disse to opholdssteder hører også Kvistrup Gl. Skole, der er et specialpædagogisk tilbud primært til til børnene fra "Under Kastanien" og "I Reden", men der optages også elever fra omkringliggende opholdssteder, familiepleje o.lign.

Under Kastanien

Kvistrupvej 30, Kvistrup, 6100 Haderslev
Tlf. 74 58 58 68
mail@underkastanien.dk

Kammergave

– et botilbud på vestsjælland

På den biodynamiske gård, Kammergave, ved Sorø – har der siden 1981 været et pædagogisk/terapeutisk botilbud for unge voksne i psykisk/social krise.

Der er plads til 10 beboere fra 18 år og opefter – mennesker, der har brug for støtte til at komme videre i livet typisk efter indlæggelse på en psykiatrisk afdeling.

En del af "tilbudet" ligger i de strukturerede arbejdsfunktioner, der følger af at drive landbrug og gartneri. Det giver mening at være med i processerne fra jord til bord. Stedet er i vid udstrækning selvforsynende med økologisk kød, mælk, grønsager og frugt.

Men der findes også sociale og kulturelle aktiviteter på Kammergave, som er med til at komplettere oplevelsen af at være hel menneske: samtale, vejledning, musik, maleterapi, bevægelse og afspænding.

Stedets leder siden 1981 er Michael Hammen der er læge, psykoterapeut og landmand. Blandt det øvrige personale er der mennesker med baggrund i pædagogik, psykologi, håndværk, landbrug og madlavning. Til specialterapierne er der ansat musikpædagog/terapeut, kunstterapeut, afspændingspædagog og massagelærere.

Kammergave

Tersløsevej 22, 4190 Munke Bjergby
tlf. 58225550 - info@kammergave.dk

Grønhøjsskolen

– et dagbehandlingstilbud for vanskeligt stillede børn og unge, etableret i et nedlagt landbrug ved Boeslunde på Sjælland. Der er plads til 15 elever.

Grønhøjsskolen

Grønhøjvej 19, 4242 Boeslunde
Tlf. 58 38 55 04 – Mobil 21 81 30 55

Højskolen Elverhøj på Stevns

– er et center for pædagogik, kunst og kultur OG et opholdssted 365 dage om året for 10 sent udviklede og psykisk udviklingshæmmede. Arbejdet startede før 1992 med en ide om en folkehøjskole tilpasset denne særlige gruppe af mennesker og samtidig gerne være aflastning for institutioner og familier.

Selv om projektet ikke blev en højskole men et opholdssted, så er det dog blevet et center hvor pædagogik, kunst og kultur på bedste højskolevis spiller sammen – ikke kun for stedets 10 beboere men for mange andre mennesker på Stevns og i det sydsjællandske.

Højskolen Elverhøj

Køgevej 1, 4672 Klippinge, Tlf. 56578784

Depotet

Vandrehjem og Borgerhus i et forhenværende ØI-Depot – med tilhørende villa. Drives som selvejende institution af frivillige: Istandsættelse, rengøring, kontorhold, og vagter er ulønnet arbejde.

At sejle i kano på Susåen har i mange år været en populær sommeraktivitet. En to-dages kanotur med overnatning i telt undervejs er en herlig friluftsoplevelse og der er til tider pres på – i den korte sæson, som det danske sommervejr nu giver. Beboerne i landsbyen Skelby forsøger at udvide sæsonen både ved at etablere vandrehjem i det gamle øldepot og ved at indføre begrebet bæredygtig turisme.

Vandrehjemmet og borgerhuset DEPOTET, er deres svar på, hvordan turismen kan gøres bæredygtig: Ved at invitere turisterne indenfor i landsbysamfundet er det ikke turismen, som præger landsbyen, men landsbyen der

præger turismen og Susåen bliver til mere end en anonym fritidsbeskæftigelsesbaggrund, man har betalt for. Gæsterne får atmosfæren, ansigter og historier med på turen.

Prisen for overnatninger skal kun lige få husets drift til at løbe rundt. Den skal holdes så lavt at også børnefamilier, ungdomsgrupper og ældre kan få glæde af Susåen. Alligevel forventer initiativtagerne at turisterne vil bidrage til udviklingen af lokalområdet: "Turisterne er med til at holde liv i vores købmand og drive et hus, som vi kan bruge som landsbykontor, mødested og aktivitets-hus hele året", forklarer Ursula Dieterich-Pedersen, der har været med til at starte projektet. Hun ser også det perspektiv i projektet, at når kommunesammenlægningen bliver en virkelighed og rådhuset rykker længere væk fra udkantsområderne, så vil et sådan lokalcenter kunne få stor værdi. Det er planen, at der med tiden skal opstå arbejdspladser ud af DEPOTET, især for unge eller svagtstillede.

Det gamle Øldepot i Skelby er blevet til vandrehjem.

DSI Depotet

Buen 18, Skelby, 4160 Herlufmagle
Tlf.: 26 20 97 19
info@depotet-susaa.dk
www.depotet-susaa.dk

Priser:

Voksen:	125,00 kr./nat
Børn:	67,50 kr./nat
Linned+Håndklæde:	40,00 kr./nat

Artikelen er en del af et fortløbende essay, hvis første dele blev bragt i "Pengevirke" nr. 2 og 3 i 2003. Essayet hedder "Danmark som del af den moderne verden: Om samfundsudvikling under modernitetens vilkår, set i sammenhæng med udviklingen af tidssvarende spiritualitet".

Individualiseringsprocessen og de unge i moderne tid

– sådan som den afspejles i de forskellige samfundskulturer i verden. Vor tids terrorisme som socialt og psykologisk fænomen. Abstrakt tænkning contra 'karakteriserende tænkning'

Af Arne Hauge

Det moderne liv og vestens unge

Det indre "tomrum"s opfyldning med åndeligt "junkfood"?

I Middelalderen og i andre traditionelle kulturer før moderniteten begyndte at berøre dem, kunne man leve uden personlig oparbejdet livsorientering: Livsorienteringen var et kollektivt gode, som datidens kultur- og traditionsliv gav den enkelte. Selvfølgelig var der også dengang mennesker, der stillede spørgsmål om tilværelsen; men de var *enkelte*. I dag er alle, der kommer i væsentlig berøring med moderniteten, imidlertid sådanne enkelte. Og det, der for århundreder siden var det kollektive kulturgode i form af f.eks. den traditionelle religion, kan ganske vist stadig for mange mennesker være et positivt, reelt livsgode: Men det har ikke mere kraften til at bygge bro over de afgrunde, som modernitetens voksende bevidstheds- og selvbevidsthedskultur skaber mellem det ene menneske og det andet, mellem forskellige grupper, mellem forskellige folk.

I Danmark og andre vestlige lande er der stor frihed for et ungt menneske, og det kan vælge næsten alt. Selv i skolesystemet kan det vælge mange ting fra. Langt sværere er det imidlertid at vælge noget til. Det et menneske, som oftest ubevidst, søger af spirituelt indhold, får det yderst lidt af gennem skole og uddannelse. Disse er nærmest kemisk rensede for sådant; indholdet er gennemført materialistisk og formalistisk. Ungdommen har i mange tilfælde kun ting som rollespil eller 'fantasy'-genren at ty til ('Ringenes Herre', Harry Potter', selvvalgte eller selvskabte cyberuniverser eller lignende), for at udleve denne ubevidste længsel mod 'et andet verdensindhold'. Fænomener som disse siger i sig selv, at mange unge oplever dagens tilværelse, selv med alle de mange muligheder, som 'flad' i en vis forstand.

På universiteterne og læreranstalterne er der ikke megen støtte for en sådan ubevidst længsel. Ingen 'anerkendte' forløb, der kan bringe tankelivet i forbindelse med noget hinsides dagsbevidsthedens tærskel. Resultatet af dette kommer til udtryk i visse former for manglende virkelighedsforbindelse eller rodfæstelse, mangel på forbindelse med ens eget væsen, og dermed med sig selv. For nogen kan det ytre sig på den måde, at man på en del livsområder i en vis forstand bliver mere tilskuer end aktør. Andre kan blive snævert karriereorienterede af samme dybereliggende grunde. En tredje gruppe går til modstand mod noget de oplever som et 'livsfjendtligt' system, som f.eks. De Autonome.

Det moderne liv og den 3. verdens unge

Tomrummets opfyldning med tro og ideologi?

Vender vi os til situationen hos ungdommen i andre miljøer end vore egne, f.eks. til den uddannede ungdom i Den tredje Verden, ser tingene i nogen henseender lidt anderledes ud. Her vil ungdommen måske også kunne ses opdelt i kategorier som i Danmark. Imidlertid lever man her i en større åben skizofreni end i de vestlige lande: Det traditionelle liv er endnu tilstede overalt, sammen med det vestlige, dvs. det moderne. De mennesker, der ikke reflekterer så meget, affinder sig måske til dagligt med at tingene ikke rigtig passer sammen: Sådant noget har der altid været i det sociale liv f.eks. i de arabiske lande. Anderledes er det for unge med uddannelse i disse lande: Uddannelse betyder øget bevidstgørelse og selvbevidsthed. I

uddannelsen arbejder man med fag, og hvert fag følger en bestemt saglighed. Disse unge lærer altså at tro på, at man kan gøre ting sagligt. På den måde bliver det for dem svært at acceptere mangelen på saglighed og klare forhold i det sociale og mellem-

Det et menneske, som oftest ubevidst, søger af spirituelt indhold, får det yderst lidt af gennem skole og uddannelse.

menneskelige liv. Det liv, der udspilles i det ydre, tilfredsstillende ikke i længden disse unges indre krav om sandhed og saglighed. Da det politiske liv i disse lande oftest er dybt korrupt, bliver de nærmest af sig selv regime-modstandere. De kan ikke få øje på nogen ærlighed i verdslig politik. Er det da mærkeligt, at de da vender sig til den barnetro, de måske voksede op med og måske hele tiden har haft i sig, og i den ser en retningsgiver for at opnå 'rene, gode linjer' i samfundslivet? Den islamiske religion bar i perioden 900 -1200 en blomstrende verdenskulturmæssig impuls. Og islam som religion indeholder også vigtige samfundsmæssige impulser f.eks. i form af en social-

lære, der pålægger mennesker at betale afgifter af deres overskud til fattige og indkomstløse.

I Danmark eller i Vesten burde vi egentlig ikke være overrasket over at en ungdomsgeneration vender det etablerede samfund ryggen. Det skete overalt i Vesten – til og med i Kina og Japan i årene omkring 1968. Hvad er det, der får ungdom til at revolutionere på denne måde? Slagordene, trosforestillingerne, tankesystemet eller 'ideologien' kan være anderledes – men *det der ligger i dybet* i menneskenes indre er det samme: Følelsen af, at den kultur, den samfundsvirkelighed, vi har omkring os, ikke giver os forbindelse med 'livet', 'det egentlige liv' – som vi et sted dybt i os føler vi må høre sammen med, selv om vi ingen rigtige ord og begreber har for det.

Det er reelt den Nye Tids tomrum i det indre, der driver mennesker og menneskegrupper ud i de revolutionære bestræbelser. Det er ikke den ideologiske garniture, der er det væsentligste ved fænomener af den slags. Det er længselen efter at blive 'fyldt', længslen efter at blive 'forbundet', efter religion i ordets oprindelige betydning (af latinsk 're ligare' eller 're legere', 'binde sammen igen', 'forbinde igen', 'samle sammen igen').

Mennesket forbliver en gåde for sig selv

Kun videnskabelighed omkring de materielle fænomener. Ikke videnskabelighed om bevidsthedens store spekter af fænomener

I den form, den moderne civilisation hidtil har antaget, tilbydes de unge mennesker kun videnskabelighed om den materielle verdens indretning. Der er i kulturen som helhed endnu ikke oparbejdet nogen offentlig synlig eller umiddelbart tilgængelig videnskabelighed angående den ikke-sanselige, 'åndelige' verdens indretning. Hos mennesker, der ikke kan finde tilstrækkelig mening og tilfredsstillelse i den kultur i dag byder, kan der derved opstå et had til det, der 'spærrer', det der ødelægger tilgangen til hvad man følelsesmæssigt længes imod. Følelserne er her det egentlige. Dét, der spærrer, kan man nemlig ikke iagttage med sanserne eller komme til klarhed over gennem intellektuel refleksion alene.

Hvis dette er den underliggende følelsessituation hos unge (eller for den sags skyld også hos ældre årgange i samfundsmæssige såvel som personlige krisesituationer), da er grobunden for forklarings- og trossystemer tilstede. Man vil se sig stillet overfor enten at måtte tage det grundlæggende i ens liv og livsforståelse op til revision, for derudfra at søge nye veje m.h.t. udviklingen af det indre liv i en selv, eller man vil alternativt bevæge sig over i en særdeles udsat position, hvor man let vil kunne blive suget op af kollektive tanke- og følelsesstrømninger i omgivelserne og oversvømmet med udefrakommende ideologi.

Moderne fænomener som fundamentalisme, nationalisme, sekt-dannelser og anden ideologisering af tanke- og følelseslivet forstås først, når de ses i lyset af den tidligere omtalte bevidstheds- og selvbevidsthedsudvikling, der har fundet sted i menneskekulturen i den Nye Tid og den relative løsgjorthed eller løsevethed, der derved er fremkommet i menneskene. De må forstås som virkninger af dannelsen af det omtalte 'indre tomrum' i menneskene, som reaktioner på tomheden og uforbundetheden i det indre. De er menneskers forsøg på at få dette tomrum 'udfyldt' igen, med noget der kan bære den enkelte oppe ved at man igen forsøger at knytte sin forståelse af sig selv til noget der er udenfor og større end en selv.

Baggrunden for hadet mod vesten blandt visse grupper i den 3. verden

Levevilkårene i den 3. verden er mange steder katastrofale, og en hel del steder udvikler tingene sig mere i retning af det værre end til det bedre. Selv demokratiet har i mange lande vist sig som en effektiv vej for en valgvindeklige til at berige sig og sine. På den måde er der mange steder skrigende mangel på noget man kan hengive sig til, noget som man kan tro vil kunne ændre forholdene. Viser en ideretning eller ideologi kraft til at kunne samle folk og få mennesker til at handle i 'idealistisk' fællesskab uden at man kan øjne korruption blandt lederne – så vil en sådan ideretning eller ideologi i dagens globale virkelighed kunne fænge som ild i tørt græs, ikke mindst blandt store grupper af unge. Meningsmålinger viser, at omkring 90% af Saudi Arabiens unge støtter Bin Laden – og i et andet arabisk land skal 80% af de unge støtte de palæstinensiske unges selv-mordsaktioner mod israelerne.

At hadet bliver stærkt, og at det retter sig mod Amerika, Israel og Vesten, er ikke så underligt. Det er den vestlige kulturudvikling, og dens virkninger i form af Vestens politiske og økonomiske magt, der har skabt dagens skizofrene eller i hvert fald dybt modsætningsfyldte situation i landene i den tredje verden. Særlig i den islamisk-arabisk kulturverden, hvor traditionalismen har været stærk, er sammenstødet med den vestlig-moderne civilisation og dens værdier, individualisme og hedonisme, kraftigt. Og da mennesker her, såvel som i den øvrige verden i dag netop efterspørger identitet – og på grund af manglende mod, evne eller vilje til personlig efterprøvelse ofte er tilbøjelige til at sætte det lig med tilhørighed til en slægt, en tradition eller et folk – da er der en social dynamik, der presser flere og flere i retning af at vælge: Går du vestens og traditionsløshedens vej, eller forbliver du en af os?

Tilløkkelsen til at vælge en radikal vej med væbnet kamp mod 'Vestens korsfarere og zionister' øges ved at man da med et slag ligesom hæver sig ud af magtesløsheden og betydningsløsheden: I stedet for selv at frygte, kan man få millioner af andre mennesker til at frygte – så meget, at man endda kan influere på deres valg af ledere.

Terrorisme og vor tids dyrkelse af den abstrakte tænkning

De grove tankekategoriens vold mod virkeligheden

Noget af det mest uhyggelige ved den moderne terrorisme som fænomen er den fjernhed fra det konkrete og virkelige, som den bagvedliggende tænkning rummer: De uskyldige civile, de helt almindelige mennesker, der rammes, de bliver i terror-udøvernes tænkning ret og slet til 'deres kvinder, børn og gamle'. Når 'korsfarerne og zionisterne dræber vores kvinder, børn og gamle, så har vi heller ikke nogen medlidenhed med deres mennesker' (Citat fra den erklæring, som Madrid-massakrens bagmænd ville 'retfærdiggøre' deres handlinger med). Den 'kamp', man her påstår at kæmpe, bliver på denne måde ikke en reel kamp for noget konkret og virkeligt, men får karakter af noget symbolsk og rituelt; dens mål bliver 'svævende' og dens virkemidler ikke helt rationelle. Men den rent fysiske planlægning og iværksættelse af aktionerne udføres imidlertid med fuldstændig jordforbindelse og præcision – så rationelt som ind i helvede... Hvilket uhyggeligt, men tankevækkende paradoks!

Her står vi ved noget væsentligt, der kræver at blive erkendt i nutidens globale samfundskultur: At det abstrakte i mange henseender gør vores tænkning ukonkret og derfor uvirkelig, og tillige virker ind i følelserne, hvor den skaber kulde og ufølsomhed over for de mennesker, som defineres ude af kategorien 'min gruppe'.

Overalt i det moderne liv, i medierne, i skolen og uddannelsen, dyrkes det abstrakte, blandt Vestens mennesker såvel som blandt Østens. Allerede i den tidlige barndom indpodes en forkærlighed for det abstrakte frem for det konkrete. På denne ene side har det noget berettiget i sig, fordi mennesket på den måde frigøres i sin oplevelsesmåde og bliver fleksibel; på den anden side må vi, hvis vi vil være helt ærlige over for os selv, indse og indrømme, at netop det abstrakte også er vore dages store dræber. Tænker man det igennem, vil man se at det er abstrakt tænkning, der får os til at udnytte vore medmennesker, udvikle ødelæggende teknologi og ødelægge miljøet, lige såvel som det er abstrakt tænkning, der skaber et 'os' og et 'dem' ud af en menneskehed, der i sine dybere lag i vor tid stræber mod at blive *én menneskehed*.

Hvis vi vil imødegå det socialt katastrofale, som i løbet af de sidste 100-150 år har udviklet sig i det mellem-menneskelige, mellemfolkelige samliv og som bekendt foreløbig har resulteret i 2 verdenskrige og nu i amerikansk drømmepolitik og verdensomspændende terrorisme – så må vi lægge stoltheden over at kunne jonglere med alle mulige abstrakte begreber bag os og erkende, at vi faktisk behøver stærke indslag af en helt anden form for tænkning og begrebsdannelse end den abstrakte tænkning i sorteringskasser. Ikke mindst behøver ungdommen dette, hvis man som ung vil have fat i det levende i tingene og ikke kun det døde og skeletagtige.

Abstrakt tænkning contra 'karakteriserende tænkning'

Her kan blot nævnes enkelte stikord i forbindelse med en sådan ny form for begrebsdannelse: Beskrivende, karakteriserende og ofte billedskabende, fornemmelsesskabende og følelsesskabende begreber. Skal jeg f.eks. give et menneske, der ikke selv har oplevet Gudenåen, et begreb om Gudenåen – så kan jeg, hvis jeg vil vedblive at tænke i abstraktioner, sige: 'Gudenåen, det er flydende H₂O', eller 'det er en flod i landet Danmark'. Det er selvfølgelig sandt nok. Hvis jeg imidlertid ønsker at give et virkelighedsmættet begreb med liv og fylde, så kan jeg begynde med at beskrive, hvordan Gudenåens løb tager sig ud på udvalgte steder som f.eks. ved udspringet ved Tørring, omkring Silkeborgsøerne, ved udløbet omkring Randers o.s.v. At bygge begreberne op gradvis på den måde vil i mange sammenhænge vise sig hensigtsmæssig ikke blot i forbindelse med naturens og geografiens fænomener, men også når det drejer sig om alt hvad der er levende. At skabe begreber på en sådan måde vil især kunne anvendes til at forstå og leve sig ind i det særlige ved forskellige kulturformer, inklusive vores egen. Begreber af den slags må være næn-

somme, de må til stadighed være åbne for modererende beskrivelser, fordi så godt som ethvert fænomen i virkeligheden har mangfoldige andre sider end det, der først falder i øjnene, og indeholder ofte også modsatrettede karaktertræk i forhold til det første indtryk.

Hvis vi vil virke socialt blandt vore medmennesker og ude i verden, kan vi ikke gøre det ved til stadighed at dømme andre, eller for den sags skyld os selv: Da må vi først og fremmest give os hen til livet som det er. Selv når det virkelig kræves af os, at vi tager konkret stilling til det ene eller det andet, så vil vi gøre dette med langt større træfsikkerhed, hvis vi først har bestræbt os på at nå til en virkelighedsnær, alsidig, dynamisk forståelse af det, den eller dem vi

skal bedømme. Det er ganske let og kræver ikke noget at fordømme terrorisme og 'onde' mennesker. Men det kræver en omfangsrig, livsnær, erfarings- og virkelighedsmættet tænkning at forstå, hvad der kan gøres for at modvirke tendenser til terrorisme og kriminalitet..

Ved at gå karakteriserende til værks, ved på en sådan måde at gå efter de væsentlige kendetegn ved personer, samfund og kulturer, på vagt mod at lade sandhedens fylde blive forvrænget og formindsket af egne sympatier og fordomme, så kan man gradvist opbygge stadigt mere

indholdsmættede begreber. Man kommer frem til begreber, der rummer et indre liv ligesom de ting, de skal bruges til at forstå. Den slags begreber lader ikke fornemmelserne og følelserne kolde som den abstrakt kategoriserings- og definerings-tænkning gør.

Tværtimod er der noget særdeles socialt ved denne måde at tænke på, fordi alle mennesker er forskellige og har oplevet ting som andre ikke har. I en beskrivende, karakteriserende begrebsdannelsesproces vil menneskers oplevelser og beskrivelser gensidigt kunne udfylde hinanden, så den enkeltes begreber altid bliver væsentligt udvidet i indholdsfylde ved udvekslingen med andre.

Den abstrakte tænkning skaber på sin side uophørligt afgrænsningsproblemer. Fordi mennesker oplever forskelligt, vil der helt naturligt opstå strid, når der skal skabes kategorier; for kategorier kræver nu engang grænser. – Den karakteriserende tænkning fremsår ganske vist i denne sammenhæng som 'ulden' og 'upræcis' for den abstrakte tænkning; men for anvendelsen i forhold til virkeligheden er det ofte netop en styrke, at den karakteriserende tænkning ikke formår at producere knivskarpe grænser. For netop derved skærer den ikke det-overalt-sammenhængende-levende-liv i stykker, og er dog fuldt ud i stand til at fange og fornemme dette livs dele i deres særlige egenart. Sagt på en anden måde: Man kommer gennem den karakteriserende metode frem til et indholdsfuldt, ikke-for-grovet begreb om de enkelte dele, uden at man på nogen måde mister fornemmelsen for og forståelsen for den helhed som disse enkeltdele indgår i.

Noget tilsvarende vil aldrig kunne nås med abstrakt tænkning. Den har kun 'kraften' i sig til at udvikle materiel teknologi i forbin-

delse med de ikke-levende ting i verden. Derimod vil den altid komme til kort, når der skal skabes sociale forhold og sociale institutioner, og det fordi den ikke arbejder i dybden med det kvalitative. Den er ude af stand til at 'samle det brænde' som skal til for at tilvejebringe, hvad man kunne betegne som den nødvendige 'moralisk varme' i det indbyrdes samliv mellem mennesker. Sådan noget kan nemlig kun ske ved indlevelse, medleven og 'hvis du vil hjælpe en anden, må du først lære at forstå den anden som vedkommende forstår sig selv' som Søren Kierkegaard siger det. Med mine ord: Man må hente begreberne ud af fænomenerne selv – og det kræver evne til at lytte i indre tavshed, og dertil behøves frem for noget tålmodighed og en vis ydmyghed.

Kampen i verden i dag er en kamp om identitet

Den abstrakte tænkning anvendt på os selv er det, der giver os ydre 'identitet' som det ene eller andet, som mand eller kvinde, arbejds- eller uddannelsessøgende, som europæer, amerikaner osv. Alle sådanne identiteter er i sidste ende midlertidige og derfor i en vis forstand illusoriske: Senest når vi dør opløses alle de identiteter, vi gennem livet har villet tillægge os selv.

Vores egentlige identitet er derimod noget, der af natur er spirituelt; den vil vi aldrig kunne fatte alene gennem abstrakt kasse- og inddelingstænkning. Og i vor tid er vi henvist til selv at søge, selv at arbejde os frem til en forståelse af vores individualitet, der ikke låser os fast i en tids- og kulturbegrænset identitet.

Vi er alle uendeligt meget mere, end det vi i dag selv er klar over.

Vejen frem mod det, jeg her i dette essay betegner som 'ægte individualisering', kræver imidlertid i dag at mennesket af fri vilje forsøger at finde frem til en livs- og selvforståelse, med hvilken den enkelte i det mindste på visse felter kan overskride den materialistiske tænkning og dens rene kategorier af stof, tid og rum. Da dette ikke er nogen selvfølgelig ting, i og med at det ikke sker af sig selv, men bevidst må villes, kan det udmærket føre til at det socialt nødvendige på dette område ikke sker. Og dermed kan livet i den moderne verden blive fyldt med ganske modsatrettede strømninger.

De fleste mennesker vil nemlig blive konfronteret med fristelsen til at hengive sig til det, der umiddelbart fremstår som uhyre meget lettere: At give sig ind under de kollektive tanke- og følelsesstrømninger i tiden. Men som tidligere beskrevet: Ingen traditionel kultur, ingen mediebåren moderne kultur, ingen identificering med det kollektive kan i dag alene bære mennesket. Vi er simpelthen så anderledes indeni i dag, at udviklingen under de nuværende kultur- og samfundsforhold kræver selv-aktivitet af den enkelte.

Vor tids modsætningsfyldthed

Tendens i retning af individualisering samtidigt med et øget pres i retning af kollektivitet

Netop fordi dette krav, om end måske ordløst og sprogløst, rejser sig i hver og en af os fra det ubevidstes dyb, netop derfor er længselen efter at slippe væk fra det måske ofte desto stærkere. Og overalt på kloden ser vi i moderne tid, at der samtidig med friheds-, demokratiserings- og individualiseringsbestrebelse også finder en stærk tilstrømning sted til etniske, nationale og religiøst-kulturelt udgrænsende og intolerante bevægelser. Længselen efter at få

den eftertragtede følelse af at 'være noget', være 'et menneske af værdi gennem at tilhøre en 'rigtig' eller 'stor' kultur, eller en gruppe med 'de rigtige meninger' eller 'det rigtige tøj' eller 'den rigtige livsstil' virker øjensynligt med en næsten tilsvarende kraft som længselen efter et personligt udformet liv grundlagt på individuelle valg og personligt oparbejdet livsforståelse. Suget mod at skaffe sig identitet gennem tilknytning til noget ydre og noget kollektivt er stort.

På den måde kommer det paradoksalt nok til at se ud som om, at netop individualiseringens og (selv)bevidsthedens tidsalder (forbigående) kan forvandle sig til de kollektive identiteters tidsalder. Jeg skriver "forbigående" fordi intet kollektivt identitetssystem vil være holdbart i længden. Alle grupper eller samfund bygget på kollektiv identitet vil skabe uløselige spændinger til dem, der står uden for vedkommende kollektive identitet, og de vil stå i modstrid med omgivelserne og livet selv, som i dag stræber mod det helt modsatte.

I storpolitisk henseende kommer disse tendenser ikke blot til syne som en modsætning mellem Mellemøsten og Vesten, sådan som vi ser det i dag, men de vil også komme til at fremstå som en modsætning mellem Vesten og Asien som sådan.

Hvilken verden vil vi have?

Om nødvendigheden af at komplettere vor livsforståelse i den vestlige verden

Disse modsætninger kan ikke andet end at lede til konfrontationer. Før eller siden også af militær art. Verdens vågne mennesker har følgende valg: Enten lader man den almindelige tidsbevidsthed (der i denne sammenhæng fremstår som dyb ubevidsthed) råde – og man vil komme til at uddybe kløfterne og konflikterne i verden, indtil de udløses i kamp og krig. Eller man uddyber sin forståelse af det, der egentlig foregår, ikke mindst det, der foregår inde i menneskene selv.

For os i de vestlige lande betyder dette at vi indser, at vore vestlige livsværdier ikke er komplette: Der mangler noget, og det er i et verdenssocialt perspektiv livsvigtigt, at vi finder frem til det, der mangler. Kun da kan vore værdier, individualisme, rationalitet og frihed, virke på en ikke-truende, ikke-kulturundergravende måde i mødet med andre kulturer i det globale samliv. Vort kultur- og samfundsliv behøver at blive kompletteret med dybere livsindsigter. Herunder erkendelsen af, at dyrkelsen af det abstrakte i tænkningen hos os moderne mennesker til dels må afløses af – i hvert fald kompletteres med – den ovenfor beskrevne 'karakteriserende tænkning'. Livsforståelsesmæssige kompletteringer i denne retning er afgørende.

Arne Bindesbøll Hauge F. 1949 i Oslo. Uddannet lærer. Studier i kultursociologi, socialøkologi (organisationsudvikling, samarbejde, biografi) og økonomi. 25 års virke som underviser og pædagog (børn, handicappede, flygtninge og indvandrere) i Danmark, Norge og Grønland. Arbejder nu i industrien. Repræsentantskabsmedlem i Merkur. Bestyrelsesmedlem i Merkur 1994-2000. Skriver på en bog om menneskeligt bæredygtigt samfundsudvikling. Tilbyder foredrag og kurser om samme tema, foruden konsulentbistand og procesforløb i forbindelse med udviklingen af organisationer. Arbejder også individuelt med mennesker ('livsafklarende samtale').

de for at den igangværende globale individualiseringsproces ikke kommer til at forøge antisociale tendenser og konfliktstof i ubegrænset skala.

Individualiseringsprocessen må ikke stoppe op på halvvejen, men gennem den enkeltes vilje, gennem de enkeltes støtte til andre i deres proces, føres videre i retning af en indlæggelse, der åbner for indlevelse i mangfoldigheden af udgangspunkter for menneskelig kultur, for mangfoldigheden af menneskelige livsudtryk.

Et fælles, fredeligt civilisatorisk verdenssamvirke mellem folk, kulturer, køn, individer og generationer kan kun virkeliggøres ad en sådan vej.

NOTER:

1 Det indre 'tomrum': Se essayets artikel 2 i Pengevirke 3-2003: "Det moderne indre liv"

2 Moderne, teknologisk udviklede og høj-arbejdsdelte samfunds- og kulturforhold

3 I det moderne liv bliver den enkelte potentielt tilbøjeligt til slutte sig mere og mere inde i sit eget jeg, og får, hvis det ikke oparbejder en personlig udviklet spiritualitet, stadig vanskeligt ved at forstå og komme fredeligt overens med sin næste. Til og med med sig selv er den enkelte tilbøjelig til at komme i stadig større konflikt.

4 Det unge menneske, der i dag søger et spirituelt indhold i sit liv, må ikke sjældent finde frem til det helt uden nogen støtte fra omgivelserne: Alt spirituelt henvises derved til udelukkende at være noget privat. I dag behøves de erkendelser, der kan vindes ad spirituel vej, imidlertid i det offentlige rum, i det offentlige liv

5 Og denne kulturimpuls gav bl.a. den dengang spirende europæiske kultur vigtige skub fremad: Noget så afgørende for udviklingen af naturvidenskabelighed, handel og teknologi som f.eks. talsystemet har vi f.eks. som bekendt fra denne tids arabisk-islamiske kulturblostring. Den datidige islamiske kulturblostring byggede også på en meget større tolerance end det kristent-katolske Europa dengang kunne opvise. Arven fra det klassiske Grækenland blev i stor udstrækning bevaret for Europa gennem denne islamiske kulturimpuls' virke.

6 Dermed mener jeg ikke, at islamisk sociallære alene kan skabe holdbare samfundstilstande i den moderne verden, ligesom en kapitalistisk sociallære kan det: Der mangler noget n y t, der kan

skabe en syntese, der medtager alt det erfaringsmæssigt anvendelige fra tidligere socialimpulser, uden dog at være et blot og bart opkog af gamle impulser; for mennesket er anderledes i dag, og det må samfundsforholdene formes efter

7 Tiden efter ca.1450

8 Altså hvilke tanker en eller anden ideologi eller trosretning gør sig til forkæmper for

9 I seriens artikel 2 i Pengevirke 3-2003 i afsnittet 'POSITIV OPFYLDELSE AF TOMRUMMET' ligger det implicit, at ideologiske trossystemer ikke giver en organisk vækst i det, der blev betegnet som 'bindevæv' i psyken: Tomrummet 'tilstoppes' kun så at sige – men ved ideologiens fald (når ideologien afslører sin illusionære karakter i forholdet til den reelle virkelighed) er tomrummet, den indre følelse af udhulethed – så meget desto større. Sådan opleves det også i virkeligheden af de enkelte mennesker, når de først er kommet ud/gået ud af politiske eller religiøse trosretninger

10 Se Pengevirke 2 og 3-2003

11 Disse undersøgelser, refereret fra det tyske 'Der Spiegel', er fra 2001. Disse stemninger kan have ændret sig en del, efter at f.eks. Saudi-Arabien selv er blevet ramt af terror

12 Hedonisme: Maximal (sanssemæssig) nydelse som formålet med livet

13 Selvfølgelig vil mange søge efter en eller anden balance mellem disse to yderpunkter – men når de omgivende samfundsforhold, kulturelt, politisk eller økonomisk er i krise, vil yderpunktets 'klare budskaber' have en tendens til at få øget indflydelse på udviklingens gang

14 Israel/Palestina er det levende eksempel

Om forbrug og samfundøkonomi

Et læserindlæg...

At forholde sig kritisk til vækst- og forbrugs-samfundet er faktisk noget af en stor mundfuld.

Jeg læste for et par uger siden en artikel i MetroXpress, hvor man kommenterede Simple Living netværket.

En udmærket og nøgtern artikel – men dét, der fangede mig var slutningen. Hér blev professor Jørgen Gaul Andersen fra Ålborg Universitet citeret for følgende: "Hvis danskerne sætter handling bag ordene om at leve med mindre arbejde og mindre forbrug – så vil det få alvorlige samfundøkonomiske konsekvenser. Den skandinaviske velfærdsmodel bygger på, at vi alle arbejder relativt meget, og derfor vil det samfundøkonomisk være en gyselig cocktail, hvis danskerne for alvor gearer ned, mener han".

Skal det tolkes sådan, at vi er nødt til at arbejde mere end vi har lyst til for at producere ting, vi ikke ønsker – for at vi selv og andre kan få mad i munden?

Christina Antorini var i en klumme i samme avis ude i et lignende ærinde. Hun harcellerede kraftigt over Buy Nothing Day, som hun anså for at være midtvejs mellem tåbeligt og skadeligt. Blandt andet, så vidt jeg husker, med dét argument at et nedsat forbrug i den industrialiserede verden ville ødelægge u-landenes mulighed for at kunne få økonomien i gang og brødføde deres befolkning. Men, konkluderede hun, der var ingen grund til uro – forbruget var kommet for at blive !

Er der nogle, der har kommentarer til citatet fra Jørgen Gaul? Måske har jeg forstået det forkert – men jeg synes lige, jeg ville give det videre ...

Venlig hilsen Carl Slumstrup

– og en kommentar

Man kan sige, at alle de citerede på en måde har ret, men ud fra forskellige præmisser. Det er almindeligt kendt (selv om det ikke synes at få nogle praktiske konsekvenser), at forbruget af materielle ressourcer (fossile brændsler, råstoffer, afgrøder fra jord og hav etc.) er begrænsede og ikke kan øges i det uendelige. Olien slipper endda op indenfor få årtier, uden at det tilsyneladende får nogen særlig opmærksomhed hverken fra politikernes eller hovedparten af vælgerne side. Det er bl.a. disse problemer, bevægelser som "Simple Living" og "Buy Nothing Day" vil gøre opmærksom på – samt det faktum, at et øget forbrug fra det niveau, vi befinder os på i den rige del af verden, ikke giver nogen påviselig øgning af livskvaliteten.

Samfundøkonomien er på en måde "på opium" – den er afhængig af, at forbruget stadig øges, da selv en afdæmpning af væksten straks giver sig udslag i højere arbejdsløshed. Det er jo en ret umulig situation at sætte sig i, da vi jo lige var enige om, at forbruget af materielle ressourcer ikke KAN øges, uden at det går ud over andre – enten andre steder eller til andre (senere) tider. Derfor må dilem-

met løses – og det bliver ikke nemt. I et arbejdsdelt samfund bruger vi hinanden – vi arbejder for hinanden. Det skal vi blive ved med – og endda gøre det i endnu højere grad. Det er det materielle forbrug, der er problemet – ikke at vi arbejder for hinanden. Et muligt incitament i den rigtige retning vil være en skattereform, der beskatter arbejde mindst muligt og materielt forbrug mest muligt. Det skal atter være muligt at få tid til/råd til at gøre arbejdet ordentligt – så bruges der også færre ressourcer på længere sigt, når tingene ikke blot smides væk, fordi de går i stykker. En omlægning til en mere ikke-materiel økonomi, hvor forbruget i højere grad sker i form af arbejdsydelse, kultur, uddannelse etc. kan ske gradvist, så samfundøkonomien ikke bryder sammen – men jo længere vi venter, jo kraftigere bliver "abstinenserne".

Det er også en udbredt opfattelse, at udviklingslandenes eneste mulighed for øget velfærd er at sælge noget mere til os (de rige). Det kan selvfølgelig være et udmærket supplement (og vi skal i hvert fald ikke direkte forhindre dem i det ved toldmure etc). Men det væsentlige er, at de udvikler deres egen, lokale økonomi (=bruger hinanden). Forestillingen om, at vi – eller endda enkelte lande, f.eks. USA – skal være "lokomotiv" for verdensøkonomien ved at forbruge over al måde, er farlig og absurd.

Lars Pehrson, direktør, Merkur

Et rausere samfunn

Foreningen "Et rausere samfunn" er en protestaksjon mot skepsis og smålighet. Den bygger på tanken om at en selv må være med på å skape det samfunnet en ønsker å være en del av. Målet er å skape en bred allianse som arbeider for et samfunn med medmenneskelighet, romslighet og toleranse overfor andre mennesker, deres tankesett og meninger.

Onsdag 26. mai arrangerte foreningen en veledighetsaksjon hvor en rekke mennesker gjorde en arbeidsinnsats slik at de hver innbrakte kr. 300,- til Unicef. Etterpå var det fest i Hulen i Bergen hvor Sissy Wish og 4 andre kjente band stilte opp for saken. Tilsammen fikk de inn 32.471 kroner.

På deres hjemmeside www.home.no/rausere-samfunn kan en klippe ut flyers til venner og ukjente med tekstene: Bra jobba!, Kul Genser og Stå på! Dette initiativet oppstod fordi to jenter opplevde at de måtte gjøre noe. AØ

Hvert tredje dødsfald blandt børn mellem 0-19 år skyldes faktorer i miljøet.

Det viser ny undersøgelse fra FN's sundhedsorganisation WHO. 100.000 børn i Europa dør hvert år på grund af "miljø"-faktorer – hvor trafikuheld, drukneulykker og forgiftninger er regnet med som hovedårsager. Herefter følger luftforurening, indeklima, ringe vandkvalitet og dårlige sanitære forhold som årsager.

De årlige trafikdrab svarer til udslettelsen af en middelstor by. 127.000 mennesker bliver hvert år dræbt på de Europæiske veje. www.who.int/world-health-day/2004
www.euro.who.int

Hæderspris til Triodos Bank, England, april 2004

Triodos Bank, England er blevet tilkendt den engelske Dronnings Hæderspris for erhvervs-virksomheder i kategorien bæredygtig udvikling. Prisen er begrundet i bankens succes med at finde måder at formidle penge til gavn for mennesker og miljø.

Bankens direktør, Charles Middleton, ser "Prisen" som udtryk for de britiske kunders ønske om at deres penge skal komme både dem selv og det omgivende samfund til gode. "Tusindvis at bankkunder ønsker at få kontrol og indflydelse over deres egne penge – for at påvir-

ke udviklingen i positiv retning", siger han. "Det er fint at Triodos Bank bliver anerkendt for sit arbejde og sine holdninger – men nok så vigtigt er det for de almindelige indlånere og de hundreder af sociale iværksættere landet over, som vi samarbejder med." Ligesom Merkur og Cultura låner Triodos kun penge ud til projekter, der har positiv afsmittende effekt på det omgivende samfund. Senest har Triodos medvirket til at indsamle kapital til Cafedirect – en fairtrade-organisation, der handler med kaffe, the og drikkechokolade. På kun 2 måneder blev der indsamlet mere end £3.5 millioner. Hovedparten af pengene kom fra private investorer.

www.cafedirect.co.uk

www.triodos.com

Premiert årsoppgave

I det siste året på Steinerskolenes videregående trinn skriver elevene en årsoppgaven. Fredrikke Cathrine Lund fra Moss skrev om ungdomsspråk. Hun samlet inn et stort materiale fra 400 ungdommer, som viser hvilke ord de bruker og hvordan de uttaler dem. Det viste seg at de har mer enn 200 måter å si hei på. Denne oppgaven ble også sendt inn til Unge Forskere, hvor den i konkurranse med 60 andre oppgaver fikk delt førsteplass i klassen for humanistiske fag.

Et område hun utforsket var hvordan gutter og jenter omtaler hverandre. Guttene fem meste brukte betegnelser på jenter var kjerring (38), kjærring (37), dame (25), bitch (17) og jente (13). Jentenes 5 mest brukte betegnelser på sine medsøstre var bitch (36), dame (29), kjerring (28), berte (20) og kjærring (18). Det norske språket påvirkes også av spanske og arabiske ord som chica og cæbe, og av svenske som flickan, brud og tjei. Gamle slangord som mærr, skreppe, rips og rype lever fremdeles i tillegg til en rekke ulike betegnelser som er knyttet til kvinnens underliv. I alt hadde guttene 332 ord for jente, mens jentene hadde 325. Omvendt så hadde guttene 245 ord for sitt eget kjønn, mens jentene hadde 343 ulike ord for gutter. AØ

Holland indfører skattelettelser for sociale og etiske investeringer

EU-kommisjonen har godkjent redusert beskatning af sociale og etiske investeringer på 2,5%. En lignende skattenedsettelse findes allerede på "grønne" investeringer. I Holland er det især de tre finansieringsvirksomheder, ASN-Novib fund, Oikocredit Dutch fund og Triodos Fair Share Fund der regner med at denne skattelettelse vil motivere mange til at investere i

tredieverdenslande. Ifølge disse pioner-institutioner vil kun manglen på projekter i udviklingslandene kunne hæmme udviklingen af dette kapitalmarked. De forventer over 5 år en vækst på mellem 100 og 200 millioner EUR. For de grønne investeringer har der siden 1995 været en vækst på 3 mia. EUR. Alle tre institutioner opererer med mikrofinansiering i udviklingslandene. Her udgør de en meget væsentlig kapitalresource for lån og investering i lokale projekter, der giver et gennemsnitligt afkast på 2-4%. Sammen med den nævnte skattereduktion bliver dette kapitalmarked nu interessant for vestlige investorer.

Nu kan det være nok

Et dansk borgerinitiativ er ved at formulere sig på www.mobilisering.dk bl.a. ved at nedsætte en alternativ velfærdskommission, der skal se på:

- Om velfærdssamfundets ydelser og institutioner kan udvikles, så de bedre dækker befolkningens behov.
- Hvordan de ubrugte kræfter, som findes hos flygtninge og indvandrere, arbejdsløse, konstanthjælpsmodtagere kan frigøres.
- Om det er muligt at overleve på starthjælp.
- Hvordan kontrol, tvang og umyndiggørelse kan erstattes af en strategi, der fremmer de udsattes mulighed for at generhverve samfundsmæssig myndighed og betydning.
- Hvordan lokalsamfundet kan styrkes, så de menneskelige ressourcer kan komme til udfoldelse.

Danmark bidrager til forskning i atomkraft

I Euratom's 6. rammeprogram for perioden 2002 - 2006 er der afsat store midler til forskning og udvikling af atomkraft (9,1 mia. kr.). Danmarks bidrag er 155 mio. kr. eller ca. 30 mio. kr. årligt. 5,5 mia. kr. går til forskning i fusionsenergi. Disse mange milliarder af kroner kunne være brugt til udvikling og udbredelse af teknologi, som allerede er funktionsdygtig f.eks. solceller, brændselsceller, lagring af brint. Teknikken til det findes allerede, men anvendes ikke tilstrækkeligt fordi den ikke er privatøkonomisk rentabel på kort sigt. NOAH mener, at al støtte til atomkraft bør omdirigeres til energibesparelser og vedvarende energi, som er de bæredygtige alternativer til den eksisterende energiforsyning. En kraftig revision af Euratom-traktaten vil være det første skridt på vejen.

Uddrag af pressemeddelelse fra NOAH

Kampen om din identitet

Fra Gud til Gucci

Erling Dokk Holm

Gyldendal Akademisk, Oslo

ISBN 82-05-31158-7

Tidligere ga det identitetsfølelse å tilhøre en bestemt familie, en slekt eller en folkegruppe. Det å være født på et bestemt sted kunne også

ha betydning. I dag ser mange av disse gamle tilknytningene ut til å forsvinne. Det er en del av menneskets indre evolusjon at det løsriver seg fra sine medfødte sammenhenger. Følelsen av og behovet for individuell frihet er sterkt.

Men det kan være vanskelig å finne ut hva man egentlig vil, og det kan være ensomt å stå alene. Dette gjør at mange velger å tilslutte seg nye grupperinger enten det er supportergruppen til en fotballklubb, en motorsykelgjeng eller noe helt annet.

Næringslivet har forstått det vakuumet mange i dag opplever, og der arbeides det meget aktivt med å fremskaffe produkter som kan gi en følelse av identitet. Det er ikke lenger nok å fremskaffe produkter som dekker materielle behov, de må også gi en følelse av å være noe. Denne problematikken blir belyst av samfunnsforsker Erling Dokk Holm i boken "Fra Gud til Gucci".

Kroppsfiksering

Plastisk kirurgi er en bransje i sterk vekst. Mange mennesker er åpenbart ikke tilfreds med den kroppen naturen har skjenket dem. De ønsker å se ut på en bestemt måte. Det gir dem identitetsfølelse at de selv kan bestemme hvordan de vil se ut. Det forsterker denne følelsen at de også har penger nok til å gjøre noe mange andre ikke har råd til. Den sterke fikseringen på kroppsform har også gitt en stor vekst i antall treningssentre. Fysisk aktivitet er utvilsomt viktig i et samfunn med mye stillesitting. Tidligere ble dette behovet dekket i kombinasjon med naturopplevelse, men for de som ønsker å finjustere en bestemt kroppsform, trengs det et mer systematisk treningsopplegg. Det å skaffe seg en bestemt kroppsform gir åpenbart mange en styrket identitetsopplevelse. Dette gjelder både for menn og kvinner. Stadig flere menn rammes av unormal interesse for eget utseende og et ekstremt fokus på det de selv betegner som feil og mangler.

Dobbel reklame

Det å benytte bestemt merkevarer kan også gi en følelse av identitet. Hva annet får noen til å betale to tusen kroner for et belte med en spenne med den karakteristiske G-en i Gucci. Å kjøpe en ekte Gucci kan også gi en følelse av makt, av at du er blant dem som kan gjøre som de vil. Når du går med dyre merkeklær reklamerer du ikke bare for produsentene, men også for din egen vellykkethet. Mange av de som kjøper slike klær får en følelse av å være unike. Men moderne forbruksforskere har avslørt at disse menneskene føler seg langt mer unike enn det de egentlig er. Sett fra utsiden fremtrer "de unike" ofte som uniformerte med sterkt tilhørighet i en bestemt gruppe.

"You are what you wear", reklamerer Adidas, men det er ikke bare klesbransjen som satser på dette konseptet. I alle bransjer utarbeides det nå på produkter som kan få deg til å føle deg unik og betydningsfull. Produkter du bare må ha.

For praktiske mennesker er en klokke en klokke. Den må være til å stole på og behagelig å bruke og bære. Om den er en etterligning av en av de virkelige kostbare modellene er ikke så farlig. Men dagens unge tenker ikke alltid slik, for dem er en etterligning en fake. En ung mann uttalte: "Fakeklokker er for fakefolk. Hvis du har respekt, så prøver du ikke å innbille folk at du er mer mann enn du har gryn til. En fakeklokke er et tegn på at hele deg er en fake".

Tingdyrkelse

Hva er det som holder på å skje? Dokk Holms teori er at det symbolske forbruket erstatter de klassiske institusjonene som for eksempel kirken, nasjonen og arbeiderklassen.

Tingdyrkelsen er blitt en slags religionserstatning. Det er tingene som gir livet mening og desto dyrere desto sterkere identitetsfølelse. "Jeg er den utvalgte som forstår hva som har verdi og jeg har råd til å kjøpe det".

Erling Dokk Holms bok er ikke alltid like konsis. Den krever tålmodighet og godvilje av leseren, men den er samtidig meget tankevekkende. Den setter søkelys på noe av det mest alvorlige som er i ferd med å skje i vårt samfunn. Mange spør ikke seg selv om hvem de er og hva de kan bidra med, men i stedet blir de i økende grad fanget inn i fiksering på det ytre. Forfatteren avslutter boken med å spørre: "Kan det tenkes at vårt begjær etter tingene ikke bare er en forutsetning for å praktisere private livsbedrag, men også en betingelse for vår likegyldighet overfor våre medmennesker? I så fall – burde vi ikke gjøre noe med det?"

AØ

Den politiske forbruger.
Mads P. Sørensen. Hans
Reitzels Forlag, 2004).
136 sider. 198 kr.

Politiske forbrugere er kort
fortalt mennesker der tæn-
ker på andre og andet end
sig selv når de køber ind. Det

er forbrugere der lader deres politiske holdning få
indflydelse på deres valg af varer. Hermed får de
også indflydelse på reguleringen af markedet
(udbuddet af varer). I Den politiske forbruger
pointeres det at ideen om den politiske forbruger
repræsenterer et opgør med den måde, man tra-
ditionelt har tænkt forholdet mellem marked og
politik på i de liberale samfund. Ved bevidst at
ville føre politik via markedet opgiver den politi-
ske forbruger en grundtanke i denne samfundsty-
pe: Ideen om at holde det økonomiske (markedet)
og det politiske adskilt.

MADS P. SØRENSEN (f. 1967) er idéhistoriker,
ph.d. på en afhandling om den politiske forbruger
og ansat ved Institut for Filosofi og Idéhistorie,
Aarhus Universitet. Han er medredaktør af det
idéhistoriske tidsskrift *Slagmark* og forfatter til en
række fag- og bogartikler. Omslag: Peter Stoltze,
Stoltze Design

FOREDRAG, EFTERÅRET 2004:

"Den politiske forbruger i det liberale samfund"

– Mads P. Sørensen

Onsdag d. 22. september,
kl. 19.00-21.30
Studenterhuset,
Gammeltorv 10, Aalborg

Foredraget vil forsøge at sætte poli-
tisk forbrug og politiske forbrugere
ind i en større idéhistorisk sammen-
hæng. Den politiske forbruger er
nemlig ikke blot en uskyldig ny for-
brugertype og ny måde at deltage i
det politiske arbejde på.

I foredraget skal der ses nærmere
på ideen om at holde marked og
politik adskilt – ikke mindst på de
tanker, der oprindeligt lå til grund
for denne distinktion. Foredraget vil
også se på, hvorfor det er blevet
stadig sværere at opretholde sfære-
adskillelsen mellem politik og øko-
nomi samt diskutere, hvilke demo-
kratiske og velstandsmæssige kon-
sekvenser det politiske forbrug kan
have.

Arrangør:
Nordjysk Filosofisk Forening
www.dialektika.dk

**Frihet, individu-
alitet og samfunn.**
Av Hjalmar Hegge,
Antropos Forlag
ISBN 82-7940-028-1
Pris: kr.285,00

Den norske filosofen
Hjalmar Hegges livs-
verk er nå kommet i et

nytt opplag. Hegges klare tanke og varme enga-
sjement bringer oss inn i en grundig behandling
av disse sentrale begrepene. Vi vil alle være frie
individualiteter, men vi ønsker også å være
medlemmer i et samfunn. Hvordan skal vi få det
til? Hjalmar Hegges bevisstgjøring kan være god
hjelp på veien. Vi skal senere komme tilbake til
denne boken, men vi anbefaler den allerede nå
til alle som er interessert i filosofi og samfunns-
spørsmål. Frihet, individualitet og samfunn kan
bestilles fra www.antropos.no

AØ

**Landsbyliv – tidsskrift for Camphill-landsby-
ene i Norge**

Et nytt tidsskrift har dukket opp. Målgruppen er
de som lever i Camphill-landsbyer og andre som
ønsker et innblikk i landsbyenes liv og virksom-
heter. Det første nummeret gir små glimt av
hendelser og mennesker. Vi får blant annet
møte Arnkjell som både er skribent og har en
særegen evne til å huske bilnummer. Men bla-
det har også fyldigere artikler av Karl König, et
intervju med Nils Christie, en tregreningsartik-
kel av en norsk prest og flere bidrag som drøfter
gleder og utfordringer ved å bo i en Camphill-
landsby. Her er det mange kloke ord som sier
noe om utfordringen ved det å være menneske i
en hver sosial sammenheng. Abonnements-
prisen er minimum kr. 150,- for 2004.
Interesserte kan skrive til: "Landsbyliv, Solborg,
N-3520 Jevnaker"

Nicanor Perlas

**besøker Skandinavien
i september 2004**

17.-23. september 2004

International ungdomstræf på Fyresdal, Norge

Fredag den 24. september 2004

Båring Højskole – intern Merkur-konference

Lørdag den 25. september 2004

Båring Højskole - intern Merkur-konference

Søndag den 26. september 2004

København – offentligt arrangement

www.cadi.ph/nicanor_perlas
Se nyheder på www.merkurbank.dk

Rudolf Steiner-lærer

uddannelse på deltid

nyt hold begynder i september 2004

Audonicon

Lærer- og Børnehaveseminariet

Grønnedalsvej 14 · 8660 Skanderborg · Tlf. 8652 4755
www.audonicon.dk · e-mail kontor@audonicon.dk

Svanholm

Økologisk Storkollektiv i Nordsjælland

En mulighed for dig / jer ?
Vi bygger boliger til nye indflyttere
i 2004

Telefon 47566670
kontaktgruppen@svanholm.dk
www.svanholm.dk.

BÆREDYGTIG TURISME

www.danmarksrejser.dk
www.naturetours.dk

www.centro-lanzarote.de
www.aeblegaarden.dk

www.soldalen.dk
www.karup-aa.dk

www.teak.no

Miljøriktig Investering med Visjon

Hvordan kan jeg bidra til å bedre miljøet, skape økonomisk trygghet for meg og min familie, skaffe trygge arbeidsplasser og være etisk bevisst?

"Vel, du vil gjennom en investering, fra og med NOK 26.000, kunne oppnå alt dette samtidig som dine sparepenger vokser i takt med naturen. Ja, det er riktig. De vokser faktisk bokstavelig talt når man investerer i plantasjedrevet FSC-sertifisert teak"

Som investor hos oss vil du nyte godt av avkastningen økonomisk så vel som etisk, du vil være indirekte med på å bevare regnskogene slik at også våre etterkommere får oppleve det enorme mangfoldet av dyr og planter som lever der. Du vil direkte med din investering også produsere ren oksygen som ved en investering på 1 hektar nøytraliserer CO₂ forurensingen til en familie på 4*.

- ✓ Høy Forrentning med 4 Utbetalinger over 20 år
- ✓ Miljøbesparende med Etiske Prinsipper
- ✓ Trygghet uten Aksje- og Fondsrisiko
- ✓ FSC-sertifisert og Støttet av Miljøvernorganisasjoner

Teakwood Norway AS har siden 1996 drevet med FSC-kvalifisert teakbeplantning på Costa Rica. Vi utfører nå i år det sjette prosjektet og har pr. dd 1.400 hektar plantet mark.

Bestill gratis brosjyre for mer informasjon

*Baser på FSC's Green Foundation

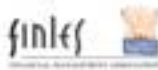
Interimutbytte over 20 år
Høy Avkastning: 15% +
Utbetalt Direkte på Konto
Etisk Forsvarlig
Fritt Overferbart

Navn:

Adresse:

Post adresse:

Tlf. dagtid: Mobil:

Sendes til: Teakwood Norway AS | Bogstadveien 27 B |
0355 OSLO | Faks nr.: 22598210 | Email: info@teak.no
Tlf. 22598090 - 22598091 (+47 from abroad Norway)

ERHVERVSLEJEMÅL - centralt i Århus

Midt på strøget i Århus fremlejer Merkur 100 m² lokaler til erhverv. Lejemålet er en del af Merkurs nye lejemål på i alt 300m², der reelt består af 2 selvstændige lejemål på henholdsvis 200 m² og på 100m² – og hvor Merkur p.t. udnytter de 200 m².

Fakta om lejemålet:

Lejemålet består af et stort lyst rum på ca. 80 m² med vinduer både til Sct. Clemens Torv og til gårdsiden. Derudover er der et godt personale-rum, depot og et toilet. Lejemålet har selvstændig indgang og fremstår som et selvstændigt lejemål. Lejen er 850 kr. pr. m² og fremlejetiden kan aftales til maksimalt 2 år.

Den Almennyttige Andelskasse
Afdelingsdirektør Heinrich Hansen
tlf. 87 30 97 60 eller Heinrich@merkurbank.dk

FLUX arrangerer konference om Natur og Bevissthed

I august arrangerer Flux en ny
bevissthedskonferanse på
Granavolden Gæstgiveri

Fredag 27. til søndag 29. august

Foredragsholdere:

David Abram

USA, antropolog, økolog, filosof og forfatter

Øystein Dahle

Norge, styreleder i FNs World Watch Institute
og Forum for systemdebatt.

David Lorimer

England, underviser i språk og filosofi
ved Winchester College.

Stephan Harding

foreleser ved Schumacher College i England

Tema: Natur og bevissthed...

Hva betyr fenomenet bevissthed for vår virkelighetsoppfatning?

Hva betyr det for våre holdninger og handlinger?

Er bevisstheden bare lokalisert til hjernen?

Finnes bevissthed hos andre levende vesener?

Hvordan står bevissthed i forhold til begreper som intelligens, intuisjon, personlighet, sjel, gudsbevissthed, individuell og kollektiv identitet?

Hva innebærer utvidet bevissthed?

Konferansen varer fra fredag 27. august kl. 11 til søndag 29. kl. 15.

For påmelding ta kontakt på 22 20 55 20 eller mail : flux@flux.no

www.flux.no/Aktiviteter/Konferanse

TID ER PENGE

Komplementære valutaer
– et redskab for social bæredygtighed

Tid: Den 2. september 2004 kl. 9.30-16.30

Sted: Handelshøjskolen i Århus

Arrangør: Dansk Center for Byøkologi,
Urbanprogrammet og Handelshøjskolen
i Århus Gensidig hjælp

Et etnisk medlem af Rushey Green Time Bank i London hjælper et ældre engelsk ægtepar med at reparere havelågen. Det komplementære valutasystem er med til at bygge bro mellem generationer og forskellige etniske grupper af mennesker.
Foto: Time Banks UK.

Nabohjælp, besøgsvenner og andre tjenester i lokalsamfundet kan være starten på et lokalt fællesskab. Dette fællesskab kan sættes i system og udvides ved at registrere indsatsen i en timebank. Saldoen i timebanken kan indhøstes enten med det samme i form af en tilsvarende tjenesteydelse eller siden hen som en form for pension. De komplementære valutaer fungerer uden der er penge mellem folk.

Den måde, vores økonomiske system og markedet fungerer på kan betyde, at lokalområder eller grupper af mennesker mere eller mindre bliver hægtet af det økonomiske kredsløb. Det afstedkommer ofte sociale problemer eller mangel på beskæftigelse og manglende integration med det øvrige samfund.

I dag er vi tilbøjelige til at løse disse problemer ved massive offentlige tilskud. Men disse »udsatte« lokalområder og grupper af mennesker udgør på trods af deres situation en ressource. Vel at mærke en uudnyttet ressource!

Komplementære valutaer giver mennesker mulighed for at udveksle varer og ydelser uden at bruge kontanter.

Komplementære valutasystemer kan motivere mennesker til at løse egne problemer i stedet for at lade sig forsørge af offentlige midler.

I USA og England støtter myndighederne starten på sådanne sociale netværk. Flere eksempler har vist, at komplementære valutasystemer skaber bedre socialt fungerende lokalområder, øger borgerdeltagelsen, skaber større livskvalitet hos deltagerne og resulterer i at ældre lever længere og er mindre syge.

Bag konferencen står

Dansk Center for byøkologi

Jægergårdsgade 97, Postboks 5095, 8100 Aarhus C, tlf. 8940 5880

Rekvirer udførligt program via dcue@dcue.dk eller kig ind på www.dcue.dk

Nytt fra Merkur

Merkur flytter hovedkontoret til København

Som en konsekvens af de seneste års kraftige vækst i aktiviteterne i Københavnsområdet flytter Merkurs direktør, Lars Pehrson, til afdelingen i København.

Merkur København får herefter status som Merkurs hovedafdeling. Flytningen af hovedsædefunktionen får ingen direkte konsekvens for kunder, da alle afdelinger allerede i dag har en afdelingsdirektør. Mange funktioner, eksempelvis regnskabsfunktion, håndtering af udlandsbetalinger m.m., vil fortsat blive løst i det gamle hovedsæde i Aalborg.

Efter 40 år i det jyske hiver direktør Lars Pehrson således teltælene op og flytter i juli måned sammen med sin familie fra det jyske til en ny dagligdag i København og omegn.

Ung i Merkur

Nu kan unge helt ned til 12 år få en konto og et hævekort i Merkur. Er man 15 og derover hedder kortet et VisaElektronkort. VISA-Elektronkortet giver også mulighed for at betale i visse forretninger og hæve penge i udlandet.

Juniorkontoen for de 12-14 årige er med gratis hævekort, der kan benyttes uden gebyrer i hæveautomater i Danmark.

Ungdomskontoen for de 15-17 årige er med det gratis VisaElektronkort, der giver adgang til 3000 danske hæveautomater, over 22.000 danske forretninger samt hæveautomater og forretninger i udlandet.

Merkur har valgt at gøre disse kort og de tilhørende kontoformer gratis for unge helt op til det 20. år, hvis man har oprettet kontoen inden man fylder 18.

En ungdomskonto forrentes med p.t. 0,25% p.a.

Med en Ungdomskonto i Merkur kan du indsætte dine penge, løn m.m. og hæve dem, når du selv vil. Du kan også gå i banken hjemmefra med Webbank, eller når du er ude benytte vores Telefon Service og SMS Service.

Kontakt én af vores afdelinger for nærmere oplysninger eller kig ind på www.merkurbank.dk

Afdelingsdirektør for Merkur i Århus, Heinrich Hansen, bød gæsterne ved åbningsreceptionen velkommen. Han føler sig sikker på, at den nye beliggenhed vil få endnu flere århusianere til at vælge et pengeinstitut med holdning.

Åbningsreception i Merkur Århus

Harpespil, økologiske pinde-madder og flotte lyse lokaler var gæsterne i vente, da Merkur Århus holdt åbningsreception den 16. juni. Mange glade kunder havde taget imod tilbuddet og fundet vej til Merkurs nye adresse på Sankt Clemens Torv i Århus. Afdelingen har ved flytningen fra 3. sal i Økologiens Hus til de nye lokaler fået mere plads til kunder og medarbejdere, en meget central beliggenhed midt i byen og nemmere adgangsforhold, da det er på 1. sal og der er en elevator - fortalte en glad afdelingsdirektør Heinrich Hansen i sin velkomsttale.

Direktør, Lars Pehrson, kunne i sin tale ved åbningsreceptionen fortælle, at den samme bygning, Bropalæet, for mere end 25 år

siden rummede de første spirer til etisk og bæredygtig bankvirksomhed i Århus - nemlig fællesskassen Sct. Clemens. ...

Nytt fra Cultura

Culturas nettbank åpnet 1. juni

Gode nyheter for alle som har ventet på Culturas nettbank: Nå er den i drift. Nettbanken er særlig beregnet på privatkundernes behov, men den kan også godt brukes av mindre bedrifter og foreninger. Se også informasjon på www.cultura.no, der du kan bestille nettbank. Det er ikke etableringsgebyr eller årsgebyr på nettbanken. Du betaler kr 2,- pr. nettgjort, mens overføringer mellom egne konti i Cultura er gratis. Har du spørsmål om nettbanken, send en e-post til cultura@cultura.no.

Åpningstid sommeren 2004

I perioden 1.6 – 15.08 er åpningstiden i Cultura fra 09.00-15.00 - mandag til fredag.

Culturas nettsider

I mai fikk Cultura nye nettsider – adressen er som før: www.cultura.no. Vi vil gjerne ha tilbakemeldinger om hva dere synes om sidene og eventuelle forslag til forbedringer. Kommentarer til nettsidene kan sendes til jannikeo@cultura.no.

Kontokreditt

For å kunne tilfredsstille våre kunders behov for et fullverdig lønnskonto tilbud, kan vi nå tilby kontokreditt knyttet til servicekonto. Vi håper at dette, sammen med den nye nettbanken, vil friste mange av våre sparekunder til å flytte lønnskontoen til Cultura.

Etableringsgebyr: kr 500,-

Rentesats: 10 % - Provisjon 0 %

Kontakt Cultura for mer informasjon.

Abonnement på Pengevirke

I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved å kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig fastsatt abonnementsavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk giroen "Pengevirke 2004".

For mye post fra oss?

Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

CULTURA BANK

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskapning på.

Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Målsetningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige prosjekter. Videre å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og banken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskapning kan innarbe-

ides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egen nytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land herunder også de nordiske land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øyeblikket en balanse på ca. 190 mio. NOK. Det er 12 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt som socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover

den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Næsten 9.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlåns politik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål – fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øyeblikket en balance på over 578 mio. kr. Af det samlede udlån på 350 mio. kr. udgør de almenyttige, samfundsgavnige projekter ca. 75 %. De øvrige udlån er til private – fortrinsvis til boligformål.

Merkur har 36 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus og København, kontor- og mødefaciliteter i Odense samt medvirkende i et spirende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Cultura Sparebank Postboks 6800 · St. Olavs plass · N-0130 Oslo · Tlf. +47 22 99 51 99 · cultura@cultura.no · www.cultura.no

Merkur Vejgaard Møllevej 3 · Postboks 2039 · DK-9100 Aalborg Tlf. +45 98 10 18 35 · merkurbank@merkurbank.dk · www.merkurbank.dk

Afsender:
Merkur
Vejgaard Møllevej 3
Postboks 2039
DK-9100 Aalborg

Magasinpost

Annonce:

MERKUR UNGDOMSKONTO

HÆV PENGE HVOR OG NÅR DU VIL

Hvis du er mellem 15 og 17 år, kan du gratis oprette en ungdomskonto hos Merkur og være med til at gøre en forskel. Merkur er et pengeinstitut med holdning - derfor går 75% af vores samlede udlån til kulturelle, sociale eller økologiske formål.

Med en Merkur Ungdomskonto og et Visa Electron-kort kan du handle i over 22.000 danske forretninger og hæve penge i mere end 3.000 hæveautomater. Du kan indsætte dine penge, løn m.m. og hæve dem, når du selv vil. Hvis du skal ud at rejse, kan du bruge hævekortet i mere end 30 millioner forretninger verden over.

Læs mere om Merkur Ungdomskonto på www.merkurbank.dk eller kontakt din lokale afdeling.

Aalborg: 98 10 18 35 København: 70 27 27 06 Århus: 87 30 97 60 Odense: 66 11 27 06

Pengevirke
TIDSSKRIFT FOR NY BANKKULTUR